

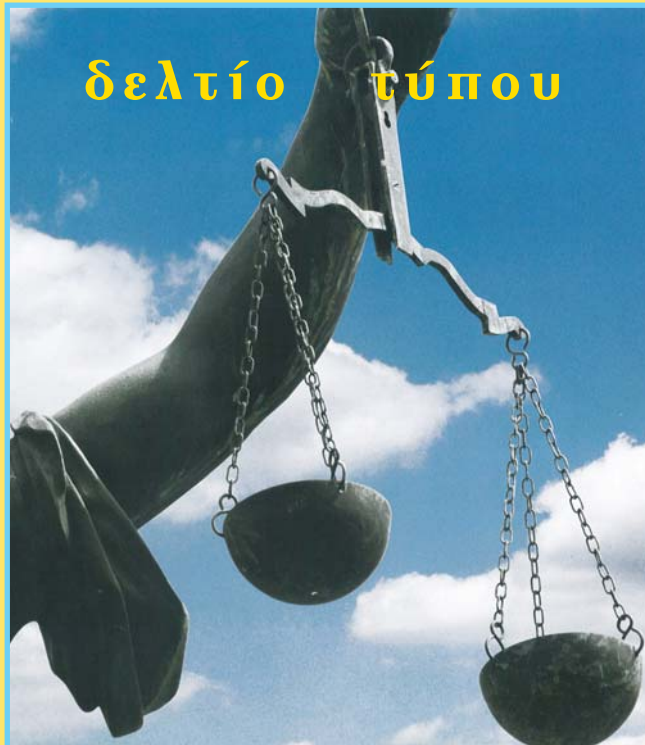
ΕΠΙΜΕΛΟΥΜΑΙ

Τρίμηνη Έκδοση Επιμελητών Ανηλίκων
Δικαστηρίων Ανηλίκων

Περίοδος Γ' - Τεύχος 6
Ιούνιος - Ιούλιος - Αύγουστος 2013

www.epimelitesanilikon.gr

Φωτο: εξώφυλλο του The Psychologist Ιούλιος 2013

Αναδιάρθρωση ΥΕΑ Συρρικνώνοντας το κοινωνικό δίκτυο προστασίας προς τον έφηβο

Το διάστημα των τελευταίων τριών ετών η Ελλάδα αντιμετωπίζει μία πρωτοφανή οικονομική και κοινωνική συγκυρία με σοβαρότατες επιπτώσεις για το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας.

Εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, ή με αφορμή αυτήν, η χώρα μας καλείται, σε ένα πλαίσιο εξορθολογισμού της δημοσιονομικής κατάστασης της, να πραγματοποιήσει αλλαγές τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα.

Κοινή διαπίστωση αποτελεί ότι στις αλλαγές αυτές προεξάρχον αξιολογικό κριτήριο είναι, μονοδιάστατα, το οικονομικό όφελος χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι όποιες επιπτώσεις για το κοινωνικό σώμα, οι οποίες συχνά δημιουργούν δυσβάστακτα βάρη, κοινωνικά και οικονομικά, στο μέσο πολίτη.

Από την καθολικά οικονομική αυτή αντίληψη διαχείρισης δεν εξαιρούνται, δυστυχώς, σημαντικοί και ευαίσθητοι, κοινωνικά και εθνικά, τομείς όπως της Εκπαίδευσης, της Υγείας- Πρόνοιας και της Δικαιοσύνης.

συνέχεια στη σελ. 16

ΑΜΚΕ ΙΑΣΙΣ- ΥΕΑ ΑΘΗΝΑΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στο Saarbrucken της Γερμανίας πραγματοποιήθηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα διάρκειας δύο εβδομάδων με θέμα την κοινωφελή εργασία και τους τρόπους εφαρμογής της. Το πρόγραμμα φιλοξένησε ο Σύνδεσμος Γερμανικών Δικαστηρίων Ανηλίκων, ενώ οργανώθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος LEONARDO DA VINCI Mobility με πρωτοβουλία της ΑΜΚΕ ΙΑΣΙΣ. Αφορμή ήταν η συνεργασία που είχε η ΑΜΚΕ ΙΑΣΙΣ με την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Αθήνας και την αποδοχή ανηλίκων για την παροχή κοινωφελούς εργασίας στις δομές της. Η ανάγκη για την πληρέστερη προσέγγιση του ορθού τρόπου εφαρμογής του αναμορφωτικού μέτρου της κοινωφελούς εργασίας οδήγησε στην αναζήτηση αντίστοιχων φορέων στην Γερμανία, προκειμένου να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων και να διαπιστωθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές.

Ο Σύνδεσμος Γερμανικών Δικαστηρίων Ανηλίκων σε συνεργασία με την τοπική Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων είχε διαμορφώσει ένα ιδιαίτερα αναλυτικό πρόγραμμα, που κάλυπτε το φάσμα όλων των παροχών που η πολιτεία διαθέτει για τους ανηλίκους. Είχαν προγραμματιστεί επισκέψεις σε διάφορες δομές δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, καθώς και σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, που αναλαμβάνουν την στήριξη των παιδιών. Στόχος του εκπαιδευτικού προγράμματος ήταν η συνάντηση, συνεργασία και ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών, μεταξύ εργαζομένων σε υπηρεσίες, δομές και ΜΚΟ που ασχολούνται με τους νεαρούς παραβάτες και εφαρμόζουν το μέτρο της κοινωφελούς εργασίας. Παράλληλα, παρουσιάστηκε ο τρόπος μεταχείρισης των ανηλικών παραβατών, βάσει του γερμανικού ποινικού συστήματος, όπου με έκπληξη ανακαλύψαμε ότι η άσκηση ποινικής δίωξης επιτρέπεται σε παιδιά άνω των 14 ετών, ενώ για τις μικρότερες ηλικίες ακολουθείται παρέμβαση στην οικογένεια του παιδιού, παρέχοντας συμβουλευτική και στήριξη τόσο στους γονείς όσο και στο παιδί.

συνέχεια στη σελ. 4

Διαβάστε ακόμη ...

- Διαταραχή διαγωγής σελ. 5
- Γνωριμία με την ψυχιατροδικαστική σελ. 6
- Δράσεις των ΥΕΑ σελ. 9 - 11
- Ηλεκτρονική επιτήρηση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη σελ. 12 -15

Τα Νέα ΤΟΥ ΣΕΔΑ

Ο Σ.Ε.Δ.Α. τον Νοέμβριο του 2012 έγινε μέλος του European Council for Juvenile Justice (ECJJ www.oejj.org) που αποτελεί όργανο του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για την Ποινική Δικαιοσύνη Ανηλίκων (the European Juvenile Justice Observatory - www.oejj.org) με στόχο την διατύπωση συστάσεων, την ανταλλαγή πληροφοριών, την διαμόρφωση καλών πρακτικών και συντονισμένων δράσεων μεταξύ επαγγελματιών, εκπροσώπων σωφρονιστικών διοικήσεων, πανεπιστημίων και ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης ανηλίκων στα 27 κράτη μέλη.

Στις 02-11-2012 πραγματοποιήθηκε συνάντηση μελών των Δ.Σ. του Σ.Ε.Δ.Α και του Σ.Ε.Κ.Α. με τον κ. Σ. Παπαχρυσόβερη, εκπρόσωπο των εργαζομένων στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή που θα επεξεργαστεί το νομοσχέδιο της συγκώνευσης στη βάση της εισήγησης της «Επιτροπής για την αξιολόγηση των δομών των οργανικών μονάδων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων». Τα μέλη των δύο (2) Δ.Σ. εξέφρασαν τις απόψεις τους σχετικά με την αναδιάρθρωση των Υπηρεσιών μας και ο κ. Παπαχρυσόβερης φάνηκε να κατανοεί τις θέσεις τους (κατατέθηκαν και γραπτά).

Στις 05-11-2012 πραγματοποιήθηκε συνάντηση των Προέδρων του Σ.Ε.Δ.Α. και του Σ.Ε.Κ.Α. με τον κ. Μανιάτη Γ. (συντονιστή της «Επιτροπής για τη αξιολόγηση των δομών των οργανικών μονάδων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων»). Οι δύο (2) Πρόεδροι εξέφρασαν τις θέσεις τους σχετικά με το ζήτημα της αναδιάρθρωσης των Υπηρεσιών μας τις οποίες του κατέθεσαν και γραπτά.

Στις 20-11-2012 μέλη των Δ.Σ. του Σ.Ε.Δ.Α και του Σ.Ε.Κ.Α. είχαν συνάντηση με τον εγκληματολόγο και βουλευτή κ. Πανούση Ι. στον οποίο έθεσαν τις θέσεις και απόψεις των δύο κλάδων σε σχέση με την επικείμενη συγκώνευση τους και τις σοβαρές δυσλειτουργίες που θα προκύψουν από μία τέτοια εξέλιξη.

Με τα αρ. πρωτ. Σ.Ε.Δ.Α 53/23-10-2012 και 59/04-12-12 έγγραφα προς τη Διεύθυνση Οικονομικού - Τμήμα Προϋπολογισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ο Σ.Ε.Δ.Α. αιτήθηκε την παροχή στοιχείων για τον προϋπολογισμό των ετών 2011-2012 για τις Υ.Ε.Α. της χώρας. Τα οικονομικά αυτά στοιχεία ζητήθηκαν ώστε ο Σ.Ε.Δ.Α. να έχει εικόνα για το συνολικό λειτουργικό κόστος των Υ.Ε.Α., στοιχείο σημαντικό για τις αποφάσεις που αφορούν συγχωνεύσεις Υπηρεσιών του Δημοσίου.

Στα πλαίσια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των συνεργαζομένων με τις Υ.Ε.Α. εισαγγελικών και δικαστικών αρχών στις 16-11-2012 στάλθηκε έγγραφο στην Εισαγγελέα Εφετών κα Πανταζή Ε. με το οποίο της γνωστοποιήθηκαν οι επικείμενες αλλαγές στις Υπηρεσίες μας και διατυπώθηκαν οι αντιρρήσεις των Υ.Ε.Α. για τη συγκώνευση των δύο (2) Κλάδων.

Στις 08-01-2013 ο Σ.Ε.Δ.Α. απέστειλε έγγραφο προς τον κ. Υφυπουργό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με κοινοποίηση προς όλα τα αρμόδια Τμήματα και Γραφεία, με το οποίο εξέφραζε τις απόψεις και ενστάσεις του για το ζήτημα της σύστασης των Υπηρεσιακών Συμβουλίων που χειρίζονται τα υπηρεσιακά ζητήματα των εργαζομένων του Κλάδου.

ΕΠΙΜΕΛΟΥΜΑΙ

Τρίμηνη έκδοση του Συνδέσμου Επιμελητών Δικαστηρίων Ανηλίκων Ελλάδας
Έδρα: Δέγλερη 2, ΤΚ. 115 22, Αθήνα
Τηλ.210-8701305, 210- 4173659,
Φαξ: 210- 4171101
sedaeepimelites@hotmail.com

ΕΚΔΟΤΕΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ:

Δελαβέκουρα Ευαγγελία (Πρόεδρος ΣΕΔΑ)
Μουτσοπούλου Χριστίνα - Πυκνή Μυρσίνη

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Δελαβέκουρα Ευαγγελία, Γαλανού Χαρά, Καρεφυλάκη Λέτα, Καφιέρης Φραγκίσκος, Κογιαννάκη Εύα, Κοσκινιάδου Τάνια, Μουτσοπούλου Χριστίνα, Παππά Αγγελική, Πυκνή Μυρσίνη.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λ. Καρεφυλάκη -

Ε. Κογιαννάκη Χ. Μουτσοπούλου
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση - Εκτύπωση:

Γραφικές τέχνες - Εκδόσεις
Νοταρά 77, Πειραιάς, 210 - 4176649

Σύνθεση ΔΙ ΣΕΔΑ:

1. Ευαγγελία Δελαβέκουρα, Πρόεδρος, 210-8701305
2. Παντελής Κατζόλης, Αντιπρόεδρος, 210-8701338
3. Γιάννης Πράνταλος, Γεν. Γραμματέας, 210-8701332
4. Βασιλική Καλογερά, Ταμίας, 210-8701336
5. Αφροδίτη Μαλλούκου, Μέλος 210-4175795
6. Ευστάθιος Κόλλιας, Μέλος 210-8701343
7. Χαρά Γαλανού, Μέλος 210-8701341

Στις 14-01-2013 στάλθηκε έγγραφο στον Πρόεδρο του «Συνήγορου του Παιδιού» κ. Μόσκο Γεώργιο με το οποίο του γνωστοποιήθηκαν οι επικείμενες αλλαγές στις Υπηρεσίες μας και διατυπώθηκαν οι αντιρρήσεις των Υ.Ε.Α. για τη συγχώνευση των δύο (2) Κλάδων.

Στις 12-02-2013 ο «Συνήγορος του Παιδιού» απέστειλε επιστολή στον κ. Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ενώ στις 08-03-2013 εξέδωσε και Δελτίο Τύπου με τα οποία στήριξε τη διατήρηση της αυτοδυναμίας και αυτοτέλειας του Κλάδου και των Υπηρεσιών μας.

Στις 15-01-2013 στάλθηκε επίσης έγγραφο στην Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου κ. Δημητρίου Ξένη και στην Αεροπαγή κ. Βασιλίκη Μαρία με το ίδιο περιεχόμενο και με τον ίδιο σκοπό με το έγγραφο που απεστάλη στο «Συνήγορο του Παιδιού».

Στις 15-01-2013 στάλθηκε έγγραφο και στον Πρόεδρο της Ένωσης Εισαγγελέων Ελλάδος κ. Παπαδάκη Εμμανουήλ με το οποίο του γνωστοποιήθηκαν οι επικείμενες αλλαγές στις Υπηρεσίες μας και εκφράστηκαν οι αντιρρήσεις των Υ.Ε.Α. για τη συγχώνευση τους με τις Υ.Ε.Κ.Α.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Εισαγγελέων Ελλάδος απέστειλε έγγραφο στις 23-01-2013 στον κ. Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με το οποίο στηρίζει τη διατήρηση της αυτοδυναμίας και αυτοτέλειας του Κλάδου μας.

Στις 18-01-2013 η Πρόεδρος του Σ.Ε.Δ.Α. επικοινωνήσε τηλεφωνικά με τον κ. Μανιάτη Γ. ώστε να υπάρξει ενημέρωση του Συνδέσμου για τις τελευταίες εξελίξεις σχετικά με το θέμα της επικείμενης συγχώνευσης των δύο (2) Κλάδων. Όπως ανέφερε ο κ. Μανιάτης στην Πρόεδρο του Σ.Ε.Δ.Α. αναφορικά με τα προβλήματα των Υ.Ε.Α. η ουσιαστική συγχώνευση και κατάργηση της αυτοτέλειας των δύο Κλάδων λήφθηκαν πολύ σοβαρά υπόψη στην τελική πρόταση που η Επιτροπή κατέθεσε προς το αρμόδιο Υπουργείο.

Στις 18-01-2013 μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας του Κ.Κ.Ε. κατέθεσαν επερωτήτηση στη Βουλή των Ελλήνων (αρ. συγχώνευση των Υ.Ε.Α. με τις Υ.Ε.Κ.Α. ώστε να υπάρξει συγκεκριμένη, και επίσημη, ενημέρωση για τη διατήρηση αρμοδίου Υπουργού πάνω στο θέμα (η επερωτήτηση κατατέθηκε σε συνέχεια της επίσκεψης κλιμακίου του Κ.Κ.Ε. στην Υ.Ε.Α. Αθήνας).

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων απάντησε στην επερωτήτηση των βουλευτών του Κ.Κ.Ε. με το αρ. πρωτ. 44/05-02-2013 έγγραφο του.

Στη Γενική Συνέλευση αποφασίστηκε να εκδοθεί Δελτίο Τύπου για το θέμα Υ.Ε.Κ.Α., το οποίο και θα προωθηθεί στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, και να γίνει συνέντευξη στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Επίσης αποφασίστηκε να κατατεθούν συγκεκριμένες προτάσεις προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το νέο Οργανισμό, Προτάθηκε η δημιουργία δύο (2) Επιτροπών για την επεξεργασία των θεμάτων αυτών κάτι που έγινε δεκτό από τη Γενική Συνέλευση και σχηματίστηκαν και οι αντίστοιχες Επιτροπές από τα παραπάνω μέλη του Σ.Ε.Δ.Α.

Στις 13-05-2013 πραγματοποιήθηκε η Τακτική Γενική Συνέλευση των μελών του Σ.Ε.Δ.Α. στο χώρο του Δικαστηρίου Ανηλίκων Αθήνας με θέματα της ημερήσιας διάταξης: 1. Απολογισμός ενεργειών του Δ.Σ., 2. Η επικείμενη συγχώνευση των Υ.Ε.Α. με τις Υ.Ε.Κ.Α., 3. Ο νέος Οργανισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 4. Θέματα Εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των Επιμελητών Ανηλίκων.

Στις 28-05-2013 πραγματοποιήθηκε συνάντηση μελών των Δ.Σ. του Σ.Ε.Δ.Α και του Σ.Ε.Κ.Α. με τον κ. Ν. Κανελλόπουλο, Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το θέμα της επικείμενης συγχώνευσης των Υ.Ε.Α. με τις Υ.Ε.Κ.Α. και του νέου Οργανισμού του Υπουργείου. Τα μέλη των δύο (2) Δ.Σ. εξέφρασαν τις απόψεις τους σε σχέση με τα ζητήματα αυτά και ο κ. Γενικός Γραμματέας φάνηκε να κατανοεί τις θέσεις τους.

Στιγμιότυπο καλής συνεργασίας και επικοινωνίας (7/7/13)

Βιωματικό Εκπαιδευτικό Σεμινάριο με θέμα " Εκπαιδύοντας τον Ίκαρο" διάρκειας 18 ωρών, πραγματοποιήθηκε από το Δίκτυο Υπηρεσιών Πρόληψης και Έγκαιρης Παρέμβασης του ΚΕΘΕΑ σε συνεργασία με τον Σ.Ε.Δ.Α στις 5,6 και 7 Ιουλίου 2013. Συμμετείχαν 22 Επιμελητές Ανηλίκων από τις Υπηρεσίες: Αθήνα, Πειραιά, Αργίνο, Γιάννινα, Κω, Κεφαλλονιά, Μεσολόγγι, Πρέβεζα, Χαλκίδα. Ευχαριστούμε τους εκπαιδευτές μας Ιωάννα Κυρίτση και Αχιλλέα Ρούσοο.

ΑΜΚΕ ΙΑΣΙΣ- ΥΕΑ ΑΘΗΝΑΣ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

συνέχεια από τη σελ. 1

Ο φορέας που μας φιλοξένησε ήταν ο μητροπολιτικός φορέας που συντονίζει όλες τις δράσεις των επαγγελματιών που ασχολούνται με τους ανηλικούς και αποτελεί τη σύζευξη μεταξύ αυτών. Είναι η οργάνωση «ομπρέλα» κάτω από την οποία συνεργάζονται αρμονικά δημόσιος και ιδιωτικός τομέας, με κοινό γνώμονα την προάσπιση του συμφέροντος του ανηλικού. Στόχος όλων είναι η συμβουλευτική και η καθοδήγηση του ανηλικού, η στήριξη του ιδίου και της οικογένειάς του, η άμεση αντιμετώπιση δυσκολιών που αφορούν την ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη, την εκπαίδευση του και την μετέπειτα επαγγελματική του εξέλιξη. Ήρθαμε αντιμέτωποι με μία πολύ ενδιαφέρουσα σύζευξη επαγγελματιών με διαφορετικό εκπαιδευτικό και επαγγελματικό υπόβαθρο (δικαστών, αστυνομικών, διευθυντών φυλακών, επιμελητών ανηλικών, κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, εγκληματολόγων, εκπαιδευτικών, τεχνιτών, ξυλουργών, μηχανικών αυτοκινήτων κ.ά.) δηλαδή όλων όσοι ασχολήθηκαν με έναν ανήλικο παραβάτη και συμμετέχουν στην συνέχεια στον τρόπο διαχείρισης της υποτροπής του, καταθέτοντας τη δική τους εμπειρία και την εκτίμησή τους για την υποτροπή. Από τη μεταξύ τους συνδιαλλαγή σχετικά με το τι οδήγησε στην υποτροπή, σχεδιάζεται η παρέμβαση που θα ακολουθηθεί. Γίνονται σεβαστές όλες οι απόψεις και αξιολογούνται ισοδύναμα. Παρουσιάστηκε μία ιδιαίτερα πλουραλιστική προσέγγιση που ακολουθείται, η οποία στόχο έχει να βοηθήσει τον Δικαστή στην ορθότερη κρίση για την μεταχείριση του νέου και την συντονισμένη κινητοποίηση των εμπλεκόμενων φορέων.

Οι επισκέψεις μας πραγματοποιήθηκαν σε υπηρεσίες τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα καθώς και ΜΚΟ. Από τις δημόσιες υπηρεσίες επισκεφθήκαμε το προσωρινό κλειστό κέντρο κράτησης παιδιών και νέων, το οποίο στεγάζεται στο υπόγειο του Πρωτοδικείου στην πόλη Lebach, όπου μας υποδέχτηκε ο Δικαστής Ανηλικών και διευθυντής του χώρου, την

Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλικών και την Υποδιεύθυνση Ανηλικών της Αστυνομίας στην περιοχή του Zaarlouis. Από τον ιδιωτικό τομέα γνωρίσαμε χώρους που έχουν στενή συνεργασία με τον Δικαστή ανηλικών και εφαρμόζουν προγράμματα συμβουλευτικά, εκπαιδευτικά ή κοινωφελούς εργασίας για τους ανήλικους παραβάτες. Έτσι επισκεφθήκαμε τους φορείς παροχής κοινωφελούς εργασίας ΜΚΟ CHANCE, Μ.Κ.Ο "Verein", τα Κέντρα κοινωφελούς εργασίας JUGEND WERKSTAT και AWO, το κέντρο κατάρτισης και εκπαίδευσης ZBB, αλλιά και το Kolonieschacht-Nachrichten που είναι ένας οργανισμός που παρέχει συμβουλευτική και στήριξη σε άπορες οικογένειες, υπό την ομπρέλα της Caritas. Όλοι αυτοί οι φορείς ήταν μερικοί ενδεικτικοί από το διευρυμένο και άρτια οργανωμένο δίκτυο που έχει αναπτυχθεί υπό την σκέπη του Δικαστή Ανηλικών και σε συνεργασία με την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλικών. Όλοι μαζί ενεργούν για το βέλτιστο συμφέρον του ανηλικού, προσθέτοντας ο καθένας από το ποινικό και προνοιακό σύστημα κάτι διαφορετικό και ουσιαστικό.

Οι εργασίες που τα παιδιά καθλούνται να προσφέρουν σαν ανταπόκριση στο μέτρο της κοινωφελούς εργασίας ενδεικτικά είναι: εργασία σε εργαστήρια ξύλου, σιδήρου, συνεργεία, συμμετοχή στην αποψίλωση περιοχών στο βουνό και παραγωγή πρώτης ύλης για τα εργαστήρια του ξύλου, φροντίδα ηλικιωμένων, υπηρεσία ως οδηγοί σε τουριστικές ποδηλατοδρομίες σε διαδρομές στο βουνό, εργασία σε νοσοκομεία και υπηρεσίες ως βοηθητικό προσωπικό. Σε περίπτωση που συμμετέχουν σε εργαστήρια, τα προϊόντα που παράγουν πωλούνται σε δομές προστασίας περιβάλλοντος, σχολεία, δημόσια κτίρια αλλιά και ιδιώτες και τα χρήματα συγκεντρώνονται για να καλύψουν τις ανάγκες του φορέα που τους φιλοξενεί, αλλιά και για την αγορά πρώτης ύλης για τα εργαστήρια τους. Για τον ίδιο σκοπό βέβαια οργανώνονται και bazaar που την υλοποίηση τους αναλαμβάνουν οι ίδιοι οι νέοι. Στόχος είναι οι νέοι μέσα από την διαδικασία αυτή εκτός της ολοκλήρωσης του μέτρου να εκπαιδευτούν και να καταρτιστούν σε κάποιο πρακτικό επάγγελμα, όπως είναι ο ξυλουργός, και παράλληλα να αποκτήσουν κάποιες δεξιότητες που θα συμβάλουν στην ανασυγκρότηση της ζωής τους και φυσικά ίσως αποτελέσουν εφόδια για την ένταξη τους στη συνέχεια στον επαγγελματικό στίβο. Για τον λόγο αυτό και ταυτόχρονα με την παροχή της κοινωφελούς εργασίας τα παιδιά συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαιδευτικά και συμβουλευτικά που εκπονούν οι φορείς για την πληρέστερη στήριξη τους. Τα προγράμματα αυτά άλλες φορές βασίζονται σε αθλητικές δραστηριότητες όπως είναι το motorcycling και η αναρρίχηση, ενώ άλλες φορές σε καθαρά συμβουλευτική διαδικασία και τεχνικές επαγγελματικού προσανατολισμού.

Η εμπειρία από την επίσκεψη αυτή μας αποκάλυψε για μία ακόμα φορά την ανάγκη συνεργασίας και σύμπλευσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Η δημιουργία ενός λειτουργικού δικτύου μεταξύ αυτών θα αποτελέσει ένα ασφαλή δίκτυο για τους νέους. Οι υπηρεσίες που παρέχουν θα πρέπει να είναι συντονισμένες και να αλληλοσυμπληρώνονται, για να απαντούν ουσιαστικά στις εξατομικευμένες ανάγκες των νέων. Παράλληλα, το δίκτυο των φορέων θα συμβάλει και στην καλύτερη λειτουργία του ποινικού συστήματος για τους ανήλικους παραβάτες, καθώς θα υπάρχει συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων προβλημάτων των νέων και τελικά για την πρόληψη της υποτροπής τους και της όποιας περαιτέρω εμπλοκής τους με το ποινικό σύστημα.

Ευαγγελία Δελαβέκουρα
evadelavekoura@yahoo.gr

Διαταραχή Διαγωγής

Παραβατικότητα - Υποστήριξη από Επιμελητές Ανηλίκων

Συνέντευξη του Απόστολου Βούρδα, MRCPsych, CCST Παιδοψυχιάτρου, Επιστημονικού Συνεργάτη της Πανεπιστημιακής Παιδοψυχιατρικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Νοσ. Παιδών «Η Αγία Σοφία» στην Χαρά Γαλανού, Επιμελήτρια Ανηλίκων στην Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών.

Αγαππé κύριε Βούρδα, ξεκινάω με το να σας ευχαριστήσω θερμά για την παραχώρηση αυτής της συνέντευξης.

➤ **Καταρχήν θα ήθελα να σας ρωτήσω πώς θα ορίζαμε την διαταραχή διαγωγής και ποιά τα αίτιά της;**

Θα πρέπει να διαφοροποιήσουμε τα προβλήματα συμπεριφοράς ή διαγωγής από τη Διαταραχή Διαγωγής. Τα πρώτα είναι συνήθως μεμονωμένα, διαρκούν λίγο χρονικό διάστημα και εμφανίζονται συχνά στην πορεία ανάπτυξης και μεγάλωματος ενός παιδιού. Η Διαταραχή Διαγωγής είναι πιο σπάνια και αναφέρεται σε ένα σύνολο συμπεριφορών προβληματικές διαγωγής που εμφανίζονται ταυτόχρονα, διαρκούν για μεγάλο χρονικό διάστημα και προκαλούν σημαντικές συνέπειες στην προσωπική ανάπτυξη του παιδιού, στο σπίτι και στο σχολείο.

Ανάλογα με την ηλικία του παιδιού διαφοροποιούνται και τα προβλήματα διαγωγής που θα οδηγήσουν στη διάγνωση της Διαταραχής. Έτσι λοιπόν σε ένα μικρό παιδί παρουσιάζονται περισσότερο συμπεριφορές όπως το να λείπει, να μην ακούει εντολές, να παραβαίνει κανόνες, να θυμώνει υπερβολικά. Σε μεγαλύτερες ηλικίες όπως στην εφηβεία, λόγω και της σωματικής ανάπτυξης του παιδιού προστίθενται συμπεριφορές όπως το να χτυπάει άλλους, να βάζει φωτιές, να βασανίζει ζώα, να φεύγει από το σπίτι ή το σχολείο.

➤ **Υπάρχει γενετική προδιάθεση (βιολογικοί παράγοντες/κληρονομικότητα) ή περιβαλλοντική επιβάρυνση (οικογένεια/ανατροφή) ή και τα δύο;**
Η συζήτηση πάνω στο θέμα αυτό είναι συνεχής τα τελευταία 60 χρόνια. Συντοπικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι όταν η Διαταραχή Διαγωγής εμφανίζεται σε μικρή ηλικία (πχ πριν τα 8 χρόνια) τότε αυξάνει σοβαρά η πιθανότητα να συνυπάρχει κάποια νευροαναπτυξιακή διαταραχή όπως το Σύνδρομο Υπερκινητικότητας (ή ΔΕΠΥ), η Διαταραχή του Λόγου, η Νοητική Στέρση. Οι καταστάσεις αυτές λειτουργούν και ως προδιαθεσικοί αιτιολογικοί παράγοντες. Π.χ. στο Σύνδρομο Υπερκινητικότητας το παιδί έχει λόγω νευρολογικής κατασκευής αυξημένη παρορμητικότητα. Στη Διαταραχή του Λόγου έχει μειωμένη ικανότητα να χρησιμοποιήσει τον λόγο ως μέσο επίλυσης προβλημάτων. Στη νοητική στέρση έχει συνολικά μειωμένες ικανότητες επίλυσης προβλημάτων, επιπλέον του γεγονότος ότι το παιδί μπορεί να στοχοθετείται και να θυματοποιείται πιο εύκολα.

Επίσης, ξέρουμε από επαναλαμβανόμενες μελέτες από το 1960 ως σήμερα ότι ένα συγκεκριμένο γονικό στυλ προδιαθέτει στην ανάπτυξη της Διαταραχής Διαγωγής. Αυτό το στυλ χαρακτηρίζεται από έλλειψη συναισθηματικής επικοινωνίας και ποιοτικού χρόνου μεταξύ γονέα και παιδιού, αυξημένη επικριτικότητα στο σπίτι, έλλειψη κανόνων και ορίων, απουσία εποπτείας και δίκαιης πειθαρχίας.

➤ **Ποια τα αίτια της διαταραχής τα οποία σχετίζονται με το ευρύτερο περιβάλλον (κοινωνικό, οικονομικό, πολιτισμικό);**

Από τα πλέον ισχυρά επιδημιολογικά ευρήματα είναι ότι η Διαταραχή Διαγωγής είναι δύο με τέσσερις φορές πιο αυξημένη σε υποβαθμισμένα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα. Ασφαλώς τα αίτια είναι πολυπαραγοντικά και διαπλέκονται μεταξύ τους. Θα ήθελα όμως να επισημώσω ότι στην κοινή ρίζα όλων των πολυπαραγοντικών κοινωνικο-οικονομικών αιτιών βρίσκεται το γεγονός της αποσύνδεσης του παιδιού από την ομάδα και τον περίγυρο του. Ένα παιδί που νιώθει ισότιμο μέλος μιας ομάδας, θέλει να συμπεριφέρεται με έναν αποδεκτό τρόπο. Η διάρρηξη της σχέσης του παιδιού από την οικογένεια και την ομάδα προδιαθέτει στην ανάπτυξη της αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

➤ **Με ποιες μορφές συννοσηρότητας συνδέεται η διαταραχή διαγωγής;**

Η Διαταραχή Διαγωγής αποτελεί ουσιαστικά μια ομπρέλα, κάτω από την οποία μπορεί να συνυπάρχουν πολλές ψυχιατρικές διαταραχές που μπορεί να οδηγήσουν ή να προδιαθέσουν στην ανάπτυξη της. Όπως ειπώθηκε τέτοιες διαταραχές μπορεί να είναι το Σύνδρομο Υπερκινητικότητας, η Διαταραχή στην έκφραση ή στην κατανόηση του Λόγου, η Νοητική Στέρση, όπως επίσης η κατάθλιψη, η διαταραχή του δεσμού, η κατάχρηση ουσιών και πιο σπάνια η ψύχωση. Για τους παραπάνω λόγους χρειάζεται σε κάποιο σημείο και η συμβολή του παιδοψυχιάτρου, τουλάχιστον με μια αξιολόγηση της ψυχοσυναισθηματικής υγείας του παιδιού. Αν και βέβαια υπάρχουν και πολλές περιπτώσεις όπου το παιδί δεν πάσχει από καμία «κλασική» ψυχιατρική διαταραχή.

➤ **Σε ποια ηλικία εμφανίζεται και ποιες οι επιπτώσεις της διαταραχής αυτής στην ενήλικη ζωή;**

Οι αντικοινωνικές συμπεριφορές μπορεί να ξεκινήσουν από πολύ νωρίς, ακόμα και πριν τη σχολική ηλικία. Αν αυτές δεν αντιμετωπιστούν έγκαιρα και παγιωθούν με συνέπεια να αποτελέσουν μέρος του «ρεπερτορίου» και της προσωπικότητας του παιδιού, τότε πολύ δύσκολα αποβάλλονται ή διαφοροποιούνται οδηγώντας το παιδί να αναπτύξει μια

αντικοινωνική προσωπικότητα. Επιπλέον, τα παιδιά αυτά, στην ενήλικη ζωή κινδυνεύουν σε σημαντικό βαθμό να αναπτύξουν σοβαρή κατάθλιψη ή να καταφύγουν στην κατάχρηση ουσιών ως απόρροια των ευρύτερων συνεπειών που προκαλεί η αντικοινωνική συμπεριφορά στη ζωή ενός ανθρώπου.

➤ **Ποιο το φύλο που κυρίως αφορά η διαταραχή και σε ποια ποσοστά;**

Τα αγόρια και οι έφηβοι είναι σαφώς πιο ευπαθή στην ανάπτυξη της Διαταραχής Διαγωγής τρεις με πέντε φορές περισσότερο. Αυτό δεν αποτελεί έκπληξη δεδομένου ότι και η επιθετικότητα σαν χαρακτηριστικό είναι πιο συχνό στα αγόρια από ό,τι στα κορίτσια. Όσο όμως μεγαλώνει η ηλικία, κλείνει το χάσμα στη διαφορά μεταξύ αγοριών και κοριτσιών, με τις γυναίκες να αναπτύσσουν συμπεριφορές όπως η πορνεία ή η κεκαλυμμένη χρήση επιθετικότητας.

➤ **Τι είναι αυτό που κάνει την διαταραχή να υπάρχει συχνά σε λανθάνουσα μορφή και να διαγιγνώσκεται τελικά με καθυστέρηση και ενώ έχει λάβει εικόνα μονιμότητας;**

Θα έλεγα ότι δεν είναι η διαταραχή σε λανθάνουσα μορφή, αλλά το περιβάλλον σε «λανθάνουσα» αντίδραση. Εννοώ ότι στο σπίτι, κάνουν συχνά υπομονή ή ενδίδουν στη διαγωγή και στα θέλω του παιδιού με αποτέλεσμα το παιδί να παίρνει αυτό που τελικά θέλει και να μην αναγκάζεται να προβεί σε αντικοινωνικές συμπεριφορές. Στην εφηβεία όμως που η ανοχή του περιβάλλοντος εξαντλείται ή τα θέλω του παιδιού γίνονται πιο απαιτητικά ή πολύπλοκα, τότε η Διαταραχή εκδηλώνεται στην πλήρη της μορφή.

➤ **Τι εμποδίζει τις οικογένειες να αναζητήσουν εγκαίρως βοήθεια;**

Πάρα πολλά πράγματα. Η έλλειψη επαρκών υπηρεσιών, η δυσκολία πρόσβασης των οικογενειών αυτών σε υπηρεσίες υγείας, η έλλειψη επαρκών και τεκμηριωμένων προγραμμάτων θεραπείας, ο φόβος στιγματισμού. Πολλοί γονείς θέλουν να βοηθήσουν τα παιδιά τους και τους εαυτούς τους και να σπάσουν τον κύκλο της βίας μέσα στον οποίο έχουν μεγαλώσει ή ζουν, αλλά δεν ξέρουν πώς.

➤ **Υπάρχουν στην χώρα μας προγράμματα πρόληψης και έγκαιρης παρέμβασης;**

Από όσο γνωρίζω δεν υπάρχει κάτι συστηματικό. Υπάρχουν αποσπασματικές προσπάθειες που αφορούν σε μεμονωμένους πληθυσμούς και περιπτώσεις. Η Διαταραχή Διαγωγής επειδή είναι μια πολυπαραγοντική διαταραχή έχει ανάγκη πολυπαραγοντικής θεραπείας και παρέμβασης. Στην Αμερική θα συναντήσει κάποιος τα πολυσυστηματικά προγράμματα (Multisystematic Treatment). Θα ήθελα να δω πριν το τέλος της καριέρας μου να εφαρμόζονται τέτοια προγράμματα και εδώ, αν και έχουν κατηγορηθεί για το πολύ υψηλό κόστος τους σε σχέση με την αποτελεσματικότητά τους.

➤ **Υπάρχουν στην χώρα μας προγράμματα θεραπείας;**

Αυτή τη στιγμή δοκιμάζουμε στην Πανεπιστημιακή Παιδοψυχιατρική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών, η οποία λειτουργεί υπό τη διεύθυνση του Κου Κολαίτη, Αναπληρωτή καθηγητή παιδοψυχιατρικής, ένα πρόγραμμα πρόληψης της ανάπτυξης της Διαταραχής Διαγωγής σε παιδιά ηλικίας 3-8 χρόνων. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, απευθύνεται σε γονείς, στηρίζεται στις αρχές της θετικής γονεϊκότητας και διαρκεί τέσσερις μήνες. Τα πρώτα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά και φαίνεται ότι τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, αποτρέπει τα παιδιά από την παραβατική παρέκκλιση.

Σύντομα, θα αρχίσουμε να εκπαιδεύουμε νέους θεραπευτές στις αρχές του προγράμματος ώστε σε βάθος τριετίας να έχουμε πετύχει μια σημαντική διάχυση του σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας.

➤ **Η φαρμακοθεραπεία ενδείκνυται σε εφήβους με διαταραχή διαγωγής;**

Όταν υπάρχει συννοσηρότητα με άλλες καταστάσεις όπως πχ Σύνδρομο Υπερκινητικότητας ή σοβαρή κατάθλιψη, ναι.

➤ **Πώς θα πρέπει να διαμορφώνεται η στάση και η συνεργασία του Επιμελητή Ανηλίκων με έφηβο ο οποίος έχει διαγνωσθεί με διαταραχή διαγωγής;**

Είναι ιδιαίτερα δύσκολη αυτή η δουλειά και πολύ σημαντικό το έργο του επιμελητή Ανηλίκων. Αν μπορώ να δώσω μία συμβουλή είναι πως θα πρέπει πάνω από όλα ο επιμελητής ανηλίκων να αποτελέσει ένα σταθερό πρόσωπο αναφοράς, εμπιστοσύνης και ασφάλειας για το παιδί, ώστε να βοηθήσει στην «επανασυγκόλληση» του διαρρηγμένου δεσμού του παιδιού αυτού με την ομάδα και την κοινωνία.

➤ **Είναι εφικτό να μιλήσεις για όρια και για κανόνες σε έναν έφηβο με ευερεθιστότητα, επιθετικότητα και εναντιωματικότητα;**

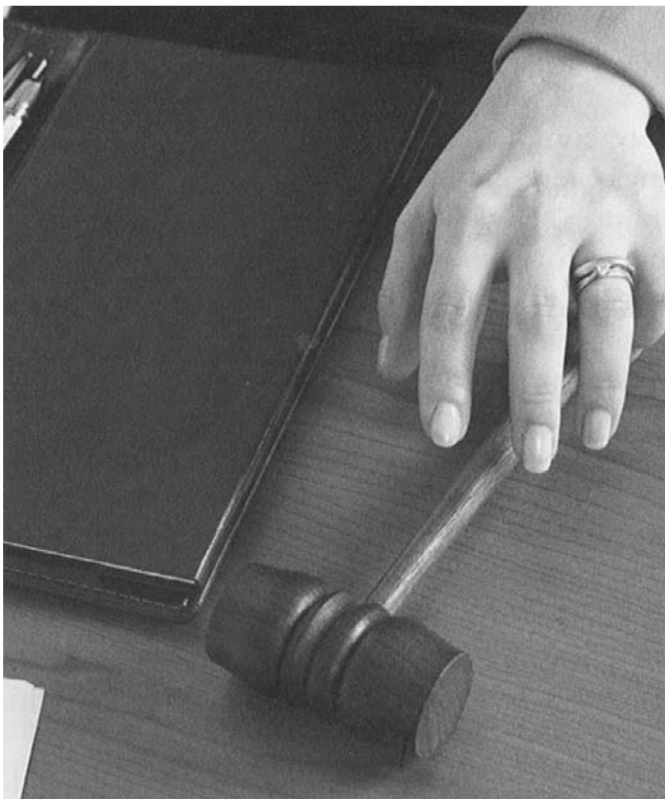
Τη στιγμή του θυμού και της «συναισθηματικής» έκρηξης, όχι. Αλλά κάποια στιγμή ηρεμίας και καλού κλίματος, ναι. Τα όρια και οι κανόνες μας κάνουν να νιώθουμε καλά. Το μυστικό είναι τα όρια και οι κανόνες να είναι δίκαιοι, να υπάρχει διαρκής εποπτεία στην τήρησή τους και ανταμοιβή των παιδιών όταν συμμορφώνονται σε αυτά. Όχι μόνο τιμωρία όταν τα παραβαίνουν, αλλά και ανταμοιβή ή έπαινος όταν τα τηρούν.

Σας ευχαριστώ και πάλι για την τόσο χρήσιμη ενημέρωση.

Χαρά Γαλανού - galanouh@otenet.gr

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ

ψυχιατροδικαστική

Η Ψυχιατροδικαστική είναι μία υπο-ειδικότητα της ψυχιατρικής που πρόσφατα έχει αρχίσει να αναγνωρίζεται στη χώρα μας. Αποτελεί το χώρο όπου μπορεί να λάβει χώρα ένας δημιουργικός διάλογος ανάμεσα στην ψυχιατρική, τη νομική, την εγκληματολογία, την ψυχολογία, άλλες κοινωνικές επιστήμες αλλά και τη νοσηλευτική, με σκοπό την αντιμετώπιση και τη φροντίδα του ατόμου που παραβιάζει το νόμο.

Η Ελληνική Ψυχιατροδικαστική Εταιρεία (ΕΨΔΕ) είναι μία νεοσύστατη επιστημονική εταιρεία, που έχει ως σκοπό την προαγωγή της Ψυχιατροδικαστικής Επιστήμης σε θέματα παιδιών, εφήβων και ενηλίκων, και της συνεργασίας όλων των συγγενών επιστημόνων που ασχολούνται με το αντικείμενο αυτό. Ειδικότερα, οι επιμέρους στόχοι της Εταιρείας είναι:

- Η προαγωγή της ανταλλαγής γνώσεων και της συνεργασίας μεταξύ των επιστημόνων που ασχολούνται με την Ψυχιατροδικαστική αλλά και με συναφείς επιστήμες (όπως Νομική, Ψυχιατρική, Ψυχολογία, Κοινωνιολογία κλπ), με στόχο την ανύψωση της επιστημονικής στάθμης στην έρευνα και την άσκηση της Ψυχιατροδικαστικής.
  - Η προαγωγή της εκπαίδευσης και ο εμπλουτισμός των γνώσεων ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνιολόγων, νομικών και άλλων επιστημόνων, τόσο στο κύριο γνωστικό αντικείμενο της Ψυχιατροδικαστικής όσο και σε συγγενή επιστημονικά αντικείμενα.
  - Η προαγωγή της έρευνας και των ερευνητικών μελετών στην Ψυχιατροδικαστική και ιδιαίτερος στους τομείς της, οι οποίοι σχετίζονται με μείζονες επιστημονικούς κλάδους, είτε των ιατρικών είτε των ανθρωπιστικών επιστημών.
  - Η ενθάρρυνση της ανάπτυξης και εφαρμογής νέων αποτελεσματικών μεθόδων για την πρόληψη και θεραπεία των ψυχικών διαταραχών στους ευαίσθητους πληθυσμούς που αφορούν στον ψυχιατροδικαστικό χώρο.
  - Η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνιολόγων, νομικών και άλλων επιστημόνων σε θέματα Ψυχιατροδικαστικής, καθώς και η ενημέρωση του κοινού στα νεότερα δεδομένα της Ψυχιατροδικαστικής.
  - Η προαγωγή της ψυχικής και σωματικής υγείας σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.
  - Η δημόσια παράσταση, παρουσία και έκφραση γνώμης για όλα τα θέματα που αφορούν την πρόωθηση θεμάτων Ψυχιατροδικαστικής.
- Η Εταιρεία επιδιώκει την πραγματοποίηση των σκοπών και στόχων της ανα-

πτύσσοντας δραστηριότητες, όπως:

- Διοργάνωση επιστημονικών συνεδρίων (τοπικών, πανελληνίων και διεθνών),
- Διενέργεια μετεκπαιδευτικών σεμιναρίων, διεξαγωγή ερευνητικών προγραμμάτων και κάθε μορφής ερευνητικού έργου,
- Ίδρυση Κέντρων Έρευνας, Ινστιτούτων, Εκπαιδευτικών ή Μετεκπαιδευτικών Ιδρυμάτων,
- Έκδοση περιοδικού και άλλων εντύπων καθώς και παραγωγή διαφόρων άλλων μέσων επικοινωνίας (ηλεκτρονικών εκδόσεων, ιστοσελίδων: www.psychiatrodikastiki.gr),
- Συνεργασία με άλλες εταιρίες, πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, κρατικούς φορείς, ερευνητικά κέντρα, επιστημονικές ομάδες, εκδοτικούς οργανισμούς κλπ, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό,
- Σύνταξη οδηγιών προς επαγγελματίες, με σκοπό την αρτιότερη και ασφαλέστερη άσκηση του επιστημονικού τους έργου,
- Σύνταξη προτάσεων και εισηγήσεων προς την πολιτεία προκειμένου να προάγεται η υγεία και να βελτιώνεται η γενικότερη αντιμετώπιση των πασχόντων καθώς και των ατόμων που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου εκδήλωσης ψυχικών διαταραχών,
- Επιστημονικά υπεύθυνη ενημέρωση του κοινού και των αρμοδίων αρχών όπως και κάθε είδους εισηγήσεις, παρεμβάσεις και παραστάσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης καθώς και σε Διοικητικές και Δικαστικές αρχές,
- Παροχή έγκυρης γνώμης προς τα αρμόδια όργανα της πολιτείας σε σχέση με την εκπαίδευση και παροχή υπηρεσιών.

Στα πλαίσια του παραπάνω έργου, και σε συνεργασία με την Ελληνική Ψυχιατρική Εταιρεία, πραγματοποιήθηκε το πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχιατροδικαστικής το Δεκέμβριο του προηγούμενου χρόνου (13-15/12/12) στο Royal Olympic Hotel. Στόχος του πρώτου αυτού συνεδρίου ήταν η γνωριμία με επαγγελματίες όλων των συναφών κλάδων καθώς και η ανταλλαγή απόψεων, εμπειριών και προβληματισμών, ιδιαίτερα σε μία περίοδο που η οικονομική κρίση καθιστά αναγκαία την καλύτερη δυνατή διαχείριση των υπαρχουσών δομών και την αξιοποίηση του επιστημονικού ανθρώπινου δυναμικού. Το συνέδριο προλόγισε ο Ακαδημαϊκός, Καθηγητής Ψυχιατρικής, Κ.Ν. Στεφανής, θέτοντας επιστημολογικά ερωτήματα για την Ψυχιατροδικαστική επιστήμη και στη συνέχεια, ο Αναπληρωτής Καθηγητής Ψυχιατροδικαστικής και πρόεδρος της ΕΨΔΕ κ. Αθανάσιος Δουζένης κήρυξε την έναρξη του συνεδρίου.

Πιστεύουμε ότι ο στόχος μας επιτεύχθηκε. Και αυτό το συμπεράναμε, αν και καλύτερα θα λέγαμε το νιώσαμε, από τις γεμάτες με επαγγελματίες αλλά και φοιτητές αίθουσες διαλέξεων, από το ζωντανό διάλογο σε όλες τις παρουσιάσεις, καθώς και από το σημαντικό αριθμό ατόμων που παρακολούθησαν τα 6 προσυνεδριακά σεμινάρια. Σε κάθε στρογγυλή τράπεζα εκπροσωπούσαν σχεδόν όλες οι ειδικότητες: ο λόγος δόθηκε σε γιατρούς, νομικούς, ψυχολόγους, νοσηλευτές, κοινωνικούς λειτουργούς, εγκληματολόγους, δημοσιογράφους. Ακούστηκαν πολλές απόψεις και πραγματοποιήθηκαν debates... Όλοι μαζί, διαφορετικοί και όμοιοι, μέσα σε ένα κλίμα ευγένειας, συνεργασίας και χιούμορ, θέσαμε τις βάσεις για την ανάπτυξη της Ψυχιατροδικαστικής στη χώρα μας.

Κάνοντας έναν απολογισμό, μπορεί κανείς σε γενικές γραμμές να ορίσει πού βρακεται σε σχέση με τους στόχους και τις επιδιώξεις του. Όμως η συνέχεια είναι αυτή που νοηματοδοτεί το παρελθόν και δίνει κίνητρο για το μέλλον. Ο απολογισμός λοιπόν του Συνεδρίου αλλά και του πρώτου χρόνου λειτουργίας της Εταιρείας, επιβεβαίωσε την επίτευξη των περισσότερων από τους στόχους μας, βοήθησε να αντιληφθούμε τυχόν λάθη ή παραλείψεις μας αλλά και να καταγράψουμε τις ανάγκες των επαγγελματιών του χώρου για επιμόρφωση: με βάση αυτό, συνεχίζουμε το επιστημονικό μας έργο με μια σειρά 5 εκπαιδευτικών σεμιναρίων (Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 2013) και ετοιμαζόμαστε για το δεύτερο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχιατροδικαστικής τον Απρίλιο του 2014.

Στοιχεία επικοινωνίας με την Εταιρεία:

www.psychiatrodikastiki.gr / psychiatrodikastiki@gmail.com
psarra@psychiatrodikastiki.gr
 210-5832425/ 2105832424/ 2105832432

Χάρρα Μαρτί-Λουίζ
 Κλινική ψυχολόγος
 Β' Ψυχιατρική Κλινική ΕΚΠΑ
 ΠΓΝ Αττικής

συνθετική γνωσιακή θεωρία Αντικοινωνικού Δυναμικού

Οι σύγχρονες ψυχολογικές θεωρίες που προσπαθούν να ερμηνεύσουν την παραβατικότητα τείνουν προς τη σύνθεση. Άλλωστε η τάση σύνθεσης χαρακτηρίζει γενικότερα τις θεωρητικές εξελίξεις του αιώνα μας μέχρι στιγμής.

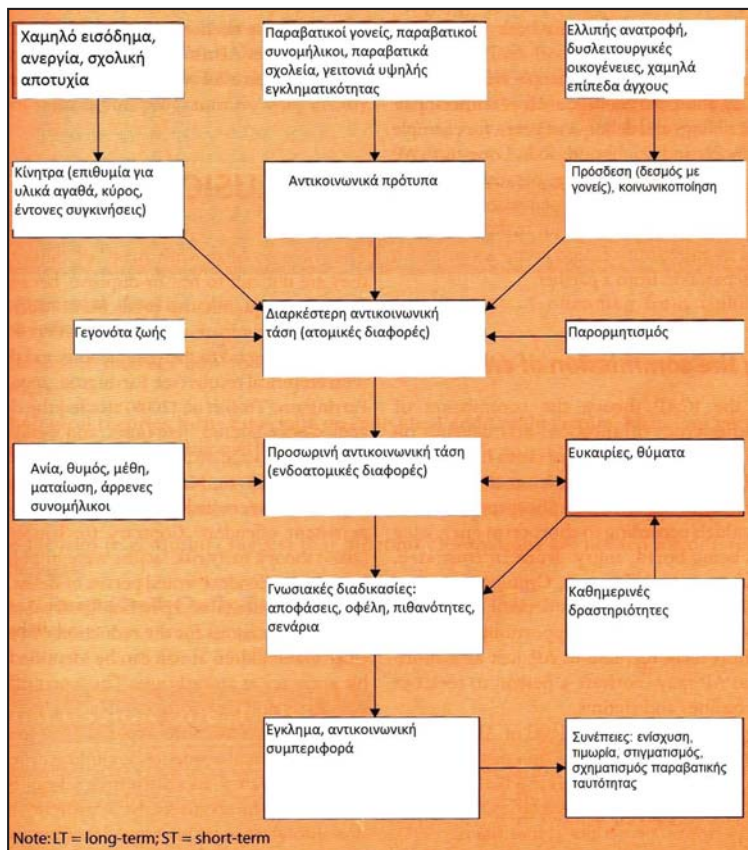
Εισηγητής της συγκεκριμένης θεωρίας είναι ο καθηγητής Ψυχολογικής Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου του Cambridge D.P. Farrington. Την ονόμασε Integrated Cognitive Antisocial Potential theory (Συνθετική γνωσιακή θεωρία αντικοινωνικού δυναμικού). Ενσωμάτωσε σε αυτήν στοιχεία από προηγούμενες θεωρίες (θεωρία του δεσμού, της προσωπικότητας, της κοινωνικής μάθησης) και την πλαίσισε με κοινωνιολογικούς παράγοντες (ανεργία, φτώχεια, γειτονίες με υψηλή εγκληματικότητα κτλ). Η έννοια-κλειδί είναι το αντικοινωνικό δυναμικό, το οποίο ενεργοποιείται κατόπιν συγκεκριμένων γνωσιακών διαδικασιών (σκέψεων και αποφάσεων).

Συνοπτικά, η θεωρία παραδέχεται ότι όλοι μας είμαστε εν δυνάμει παραβάτες του Νόμου. Δηλαδή, ο καθένας μπορεί να φερθεί παραπρωματικά, αρκεί να βρεθεί στις κατάλληλες συνθήκες (εύκαιρα θύματα, ευκαιρίες παράνομου πλουτισμού, κατάσταση μέθης, επιρροή παραβατικών ομηλικών) σε συνδυασμό με τα κατάλληλα συναισθήματα (ανίας, θυμού, ματαίωσης κ.ά). Σε αυτήν την περίπτωση ανεβαίνουν μέσα μας τα επίπεδα του προσωρινού αντικοινωνικού δυναμικού/ προσωρινής αντικοινωνικής τάσης, η οποία μπορεί να εξελιχθεί σε αντικοινωνική συμπεριφορά. Ως αντικοινωνικές συμπεριφορές ορίζονται πράξεις όπως κλοπές, ληστείες, σωματικές βλάβες, βανδαλισμοί, απάτες, χρήση ουσιών και γενικά κάθε πράξη που στις δυτικές κοινωνίες θεωρείται αξιόποινη. Οι γνωσιακές διαδικασίες είναι εκείνες που θα καθορίσουν αν το άτομο τελικά θα διαπράξει ή όχι την αντικοινωνική πράξη. Θα υπολογίσει τα οφέλη, τις συνέπειες, τα πιθανά σενάρια/ εκβάσεις της πράξης, π.χ. πιθανότητα σύλληψης από την αστυνομία, αλλά θα υπολογίσει και κοινωνικούς παράγοντες, όπως την ενθάρρυνση από τους συνομηλικούς, την μη έγκριση των γονιών, τον στιγματισμό κ.ά. Θα υπολογίσει και θα αποφασίσει.

Για τους λιγότερο προνομιούχους, για όσους χαρακτηρίζονται από παρορμητισμό (ως χαρακτηριστικό προσωπικότητας), για όσους έχουν βιώσει σημαντικές απώλειες ως γεγονότα ζωής (απώλεια γονιού ή πρόσφατο χωρισμό από σύντροφο), για όσους έχουν εμπειρία από αντικοινωνικά πρότυπα και έχουν προσδεθεί στους γονείς τους με ανασφαλή δεσμό, η πρόβλεψη είναι χειρότερη. Αν έχουν την ατυχία να έχουν ανατραφεί από ψυχρούς και απορριπτικούς γονείς, που δεν επιβράβευσαν τις επιθυμητές συμπεριφορές (θετικές προς το κοινωνικό σύνολο, prosocial behaviour) ούτε αποτέλεσαν υγιή πρότυπα κοινωνικοποίησης, το αντικοινωνικό τους δυναμικό έχει εδραιωθεί. Ακόμα χειρότερα, αν έχουν ανατραφεί από παραβατικούς γονείς και μεγαλώνουν σε γειτονίες με υψηλή παραβατικότητα. Σε αυτά τα άτομα το αντικοινωνικό δυναμικό/ αντικοινωνική τάση είναι κάπως πιο σταθερή (δηλαδή διαρκεί περισσότερο χρόνο). Τα βασικά κίνητρα που ωθούν τα άτομα με σταθερό αντικοινωνικό δυναμικό να παρανομήσουν είναι η επιθυμία για υλικά αγαθά, επιθυμία για κύρος και οι έντονες συγκινήσεις. Εφόσον τα άτομα αυτά δεν διαθέτουν τα μέσα να πετύχουν νόμιμα τους στόχους τους, επειδή προέρχονται από χαμηλά οικονομικά στρώματα (με ανεργία και χαμηλό μορφωτικό επίπεδο), προβλέπεται θεωρητικά ότι θα επιλέξουν μη νόμιμους τρόπους επίτευξης των στόχων τους.

Η συγκεκριμένη θεωρία έχει σημαντικές προεκτάσεις για την αύξηση της εγκληματικότητας σε εποχή πτώχευσης και οικονομικής κρίσης, σε συνδυασμό φυσικά με τους προαναφερόμενους παράγοντες επικινδυνότητας (παρορμητισμό, ελλιπή ανατροφή, συναισθηματική απόσταση από τους γονείς, αντικοινωνικά πρότυπα).

Η θεωρία έχει επίσης σημαντικές προεκτάσεις στο πεδίο της πρόληψης της παραβατικότητας ανηλίκων σε οικογένειες υψηλού κινδύνου, με έγκαιρα προγράμματα συμβουλευτικής γονέων, αλλά και στο γενικό πληθυσμό ανηλίκων, με ψυχοεκπαιδευτικά προγράμματα διαχείρισης συναισθημάτων θυμού και ματαίωσης.

Ο πίνακας παρουσιάζει σχηματικά, μεταξύ άλλων, και τα προαναφερόμενα.

Πηγή: Graham D., & Beech, A. (2012) Forensic Psychology: Crime, Justice, Law, Interventions. London: BPS Blackwell.

δράσεις πρόληψης των

Ενημέρωση μαθητικού κοινού σε θέματα οδικής ασφάλειας 15/05/2013

Πέρασε σχεδόν ένας μήνας, από τη μέρα που ήρθε στην πόλη μας ο καταξιωμένος οδηγός αγώνων κ. Τάσος Μαρκορίζος, οι πιο πολλοί τον ξέρουν με το όνομα «λαβέρης», καλεσμένος από την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Πρέβεζας και την Εισαγγελία Πρωτοδικών Πρέβεζας, για ένα διήμερο εκδηλώσεων για την οδική ασφάλεια με κύριο στόχο την ενημέρωση/ευαισθητοποίηση του μαθητικού κοινού. Εκμεταλλευτήκαμε στο έπακρο τα χρονικά περιθώρια του κ. «λαβέρη», και μέσα σε δύο μόλις πρωινά ενημερώσαμε συνολικά 500 μαθητές. Οι ομιλίες του, τέσσερις στον αριθμό, έγιναν στο 2ο Γενικό Λύκειο Πρέβεζας με 300 τουλάχιστον μαθητές, στο ΕΠΑ.Λ. Καναλακίου με 120 περίπου μαθητές, και στο ΕΠΑ.Λ. Πρέβεζας με 130 περίπου μαθητές. Παράλληλα, το ένα απόγευμα συνδιοργανώσαμε με το Δήμο μία Ημερίδα ανοικτή για το κοινό, με θέμα «Καθ-οδηγώντας τα παιδιά μας με ασφάλεια».

Άλλωστε τα τελευταία δύο χρόνια η Εισαγγελία μαζί με την Υπηρεσία έχουν ξεκινήσει μία συνεργασία με τα σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Πρέβεζας. Τη σχολική χρονιά 2011-2012 και τη σχολική χρονιά 2012-2013 επισκέφτηκαν το Δικαστικό Μέγαρο Πρέβεζας συνολικά 1000 περίπου μαθητές Λυκείων και Γυμνασίων, όπου οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να προβληματιστούν θετικά πάνω σε θέματα της καθημερινότητάς τους μέσα από ένα γόνιμο διάλογο με τον Εισαγγελέα και την Επιμελήτρια Ανηλίκων.

Η προθυμία και το έντονο ενδιαφέρον των μαθητών γι' αυτή την πρωτοβουλία, μας έδωσε το κίνητρο να θέλουμε να διευρύνουμε τις δράσεις μας στα πλαίσια της πρόληψης της παραβατικής συμπεριφοράς των εφήβων. Με δεδομένο ότι ένα σημαντικό ποσοστό εφήβων μαθητών Λυκείου προσέρχεται συχνά στην Υπηρεσία για παραβάσεις Κ.Ο.Κ., καθώς επίσης βρισκόμαστε συχνά στη δυσάρεστη θέση να εκδικάζουμε υποθέσεις για τροχαία δυστυχήματα ανηλίκων, κρίναμε επιτακτική την ανάγκη ευαισθητοποίησης μαθητών ηλικίας 16 έως 18 ετών – υποψήφιων οδηγών δικύκλων και αυτοκινήτων - πάνω σε θέματα οδικής ασφάλειας.

Για το σκοπό αυτό προσκαλέσαμε τον κ. «λαβέρη», ο οποίος έχει ξεκινήσει εδώ και 25 περίπου χρόνια μια προσπάθεια να βελτιώσει την οδική συμπεριφορά όλων μας, προσπαθώντας να ευαισθητοποιήσει όσο το δυνατόν περισσότερους μαθητές και γονείς σε θέματα ορθής και συνειδητής οδικής συμπεριφοράς. Για δύο ώρες σε κάθε ομιλία του, κυριολεκτικά κρεμό-

σουν απ' το στόμα του. Προβλημάτισε τους μαθητές με εικόνες, βίντεο, και προσωπικές εμπειρίες.

Στην αρχή ο κ. «λαβέρης» έδειξε στους μαθητές ένα σύντομο βίντεο με αποσπάσματα από αγώνες αυτοκινήτων Ράλι με οδηγό τον ίδιο. Οι μαθητές εντυπωσιάστηκαν και χειροκρότησαν. Στη συνέχεια τους απεύθυνε το λόγο:

«Να σηκώσουν τα χέρια τους όσοι ξέρουν να οδηγούν».

Όλοι οι μαθητές σήκωσαν τα χέρια.

«Να σηκώσουν τα χέρια τους όσοι έχουν δίπλωμα». Λίγοι μαθητές σήκωσαν τα χέρια.

«Να σηκώσουν τα χέρια τους όσοι δεν ξέρουν να οδηγούν». Κανένα μαθητής ούτε καθηγητής δεν σήκωσε τα χέρια. Μόνο ο λαβέρης σήκωσε το χέρι του, δηλώνοντας έτσι ότι ο καλύτερος οδηγός αγώνων δεν ξέρει να οδηγήσει! Και για τις επόμενες δύο ώρες τεκμηρίωσε την άποψή του με ποικίλα επιχειρήματα.

Στο τέλος κάθε ομιλίας μαθητές και καθηγητές περικύκλωναν τον κ. «λαβέρη» συζητώντας μαζί του και κάνοντάς του ερωτήσεις. Οι καθηγητές μας επεσήμαναν πόσο σημαντικό είναι για τα παιδιά να ακούουν κάποια πράγματα, όχι από κάποιο θεωρητικό καθηγητή, αλλά από κάποιον άνθρωπο με τον οποίο να μπορούν να ταυτιστούν μαζί του, να μιλάει στη γλώσσα των μαθητών. Να σημειώσω ότι και στα τρία σχολεία μας συνόδευσε ο κ. Εισαγγελέας, ο οποίος μίλησε για αρκετή ώρα στους μαθητές, αποδεικνύοντας περίτρανα για άλλη μια φορά ότι οι μαθητές πρέπει να είναι η προτεραιότητά μας.

Εγώ από τη μεριά μου, θέλω να ευχαριστήσω την Διευθύντρια της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Πρέβεζας, τους Διευθυντές και τους Καθηγητές των σχολείων που επισκεφτήκαμε για τη συνεργασία και τη φιλοξενία τους. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους μαθητές μας, από όλους εμάς ως γονείς, εκπαιδευτικοί, εισαγγελικοί λειτουργοί, επιμελητές ανηλίκων. Σεβόμενοι το ρόλο μας αλλά και την προσωπικότητα των εφήβων, δεσμευόμαστε και για άλλες ανάλογες δράσεις πρόληψης.

Αντωνία Παπαμικαήλ
Ψυχολόγος – Επιμελήτρια Ανηλίκων Πρέβεζας
apapamihail@yahoo.gr

ΥΕΑ Αθηνas-Πειραιά Πρόγραμμα «Ερμής» (Ι.Ο.Α.Σ Π. Μυλωνάς)

Το πρώτο σεμινάριο του εκπαιδευτικού προγράμματος "Ερμής" για νέους με παραβατική οδική συμπεριφορά πραγματοποιήθηκε με επιτυχία στον Πειραιά από το Ινστιτούτο Οδικής Ασφάλειας (Ι.Ο.Α.Σ.) "Πάνος Μυλωνάς" σε συνεργασία με την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Πειραιά και το Δικαστήριο Ανηλίκων. Ο Δήμος Πειραιά αγκάλιασε τη δράση, την οποία φιλοξένησε στο 2ο Δημοτικό Σχολείο Πειραιά στις 1/6/13. Την ημερίδα άνοιξε η κ. Δανέλλη-Μυλωνά, Πρόεδρος του Ι.Ο.Α.Σ, ενώ τίμησε με την παρουσία του ο Δήμαρχος Πειραιά, κ. Μιχαλολιάκος.

Οι νέοι στους οποίους επιβλήθηκε το αναμορφωτικό μέτρο της παρακολούθησης προγράμματος κυκλοφοριακής αγωγής (Ν.3189, άρθρο 122, παρ.1), αν και αρχικά μπορεί να δυνάστησαν για την απόφαση του δικαστηρίου, ωστόσο στη συνέχεια μάλλον άλλαξαν γνώμη. Αυτό φάνηκε από την ενεργητική τους συμμετοχή στη βιωματική διαδικασία, τόσο στο θεωρητικό μέρος, όσο και στο διαδραστικό κομμάτι με τους προσομοιωτές που μετακινήθηκαν στο χώρο.

Χαρακτηριστικά τα παιδιά σχολίασαν στην αξιολόγηση του προγράμματος:

" Το σεμινάριο μας βοήθησε να καταλάβουμε την αξία της ζωής".

"Να οδηγούμε με σύνεση και προσοχή"

"Τα θετικά στοιχεία του προγράμματος ήταν ο εξοπλισμός και τα βιντεάκια με τα ατυχήματα".

Αξίζει να αναφερθεί ο δημιουργικός διάλογος που αναπτύχθηκε με τον Διοικητή της Τροχαίας Πειραιά, κ. Λάσκο, ο οποίος άγγιξε τα παιδιά, μιλώντας στη γλώσσα τους.

Για τη συγκεκριμένη δράση δελτία τύπου εξέδωσαν τόσο το Ι.Ο.Α.Σ (www.ioas.gr) όσο και ο Δήμος Πειραιά (www.pireasnet.gr).

Συνεχίστηκε επιτυχώς για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά η συνεργασία της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνas με το Ινστιτούτο Οδικής Ασφάλειας «Πάνος Μυλωνάς». Συνολικά πραγματοποιήθηκαν πέντε εκπαιδευτικά σεμινάρια ασφαλούς οδήγησης, τα οποία έλαβαν χώρα στον χώρο του ΟΤΕ Academy στο Μαρούσι. Κάθε σεμινάριο έχει διάρκεια έξι ωρών και περιλαμβάνει εισηγήσεις, αλλά και βιωματικές ασκήσεις από έμπειρους επαγγελματίες.

Θερμές ευχαριστίες εκ μέρους των Υπηρεσιών μας στην κ. Βασιλική Δανέλλη-Μυλωνά, Πρόεδρο του Δ.Σ. του Ινστιτούτου και τον κ. Ευγένιο Πετούμενο, υπεύθυνο προγραμμάτων, δημοσιογράφο ειδικού τύπου, όσο και τους εθελοντές, που χωρίς το πραγματικό ενδιαφέρον τους για τους εφήβους το πρόγραμμα δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί.

Ελπίζουμε οι δράσεις να συνεχιστούν και το νέο δικαστικό έτος, χωρίς να επηρεαστούν από την οικονομική κρίση.

υπηρεσιών επιμελητών ανηλίκων

Ενδοσχολικός εκφοβισμός Δραστηριότητες της ΥΕΑ Χαλκίδας

Είναι γνωστή η δραστηριότητα που έχει αναπτύξει η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Χαλκίδας με σχολεία της περιοχής. Από τις αρχές της παρούσας σχολικής χρονιάς γίναμε δέκτες προβληματισμών εκπαιδευτικών για απότομη αύξηση κρουσμάτων ενδοσχολικής βίας.

Ως Υπηρεσία αναλάβαμε διαμεσολαβητικά κάποιες περιπτώσεις ανηλίκων και σε συνεργασία με την Εισαγγελέα Ανηλίκων Χαλκίδας καταφέραμε να επιφέρουμε συμβιβαστικές λύσεις ώστε να μην φτάσουν οι περιπτώσεις αυτές στο Δικαστήριο Ανηλίκων.

Διαπιστώνοντας ότι το πρόβλημα της βίας στα σχολεία και ιδιαίτερα του διαδικτυακού εκφοβισμού παίρνουν ανεξέλεγκτες διαστάσεις, ξεκινήσαμε την υλοποίηση δράσεων, στα πλαίσια της πρόληψης της παραβατικότητας των ανηλίκων, δημιουργώντας ένα πλαίσιο συνεργασίας με τα σχολεία 2βάθμιας εκπαίδευσης της περιοχής της πόλης της Χαλκίδας και στο μέτρο του δυνατού και με άλλα σχολεία της Εύβοιας, με σκοπό την υποβοήθηση προσαπειών αντιμετώπισης και κυρίως πρόληψης της ενδοσχολικής βίας.

Στόχος μας είναι η συνεχής διασύνδεση της Υπηρεσίας μας με τα σχολεία της περιοχής μας.

Ως πρώτη φάση της δράσης μας ήταν η συμμετοχή των Επιμελητών της Υπηρεσίας μας,- μετά από πρόσκληση - σε δύο προγραμματισμένες εκδηλώσεις σχολείων με θέμα την ενδοσχολική βία και πιο συγκεκριμένα:

Στις 18 Φεβρουαρίου 2013 συμμετείχαμε σε συζήτηση με τους μαθητές του 1ου Λυκείου Χαλκίδας με θέμα την Ενδοσχολική Βία. Ήταν μια πρωτόγνωρη εμπειρία με συμμετοχή 250 τουλάχιστον μαθητών. Πραγματοποιήθηκε στο χώρο του αμφιθεάτρου και διήρκεσε περισσότερο από μιάμιση ώρα. Παρ' όλες τις δυσκολίες της μαζικότητας, αυτή η εκδήλωση έδωσε στοιχεία προβληματισμού τόσο στα παιδιά όσο ιδιαίτερα προς τους εκπαιδευτικούς για την ανάγκη να δουν αποκάλυπτα το πρόβλημα της βίας στο σχολείο, αλλά κυρίως να το αντιμετωπίσουν.

Στις 6 Μαρτίου στα πλαίσια της "Πανελληνίας Ημέρας κατά της Βίας στο Σχολείο", συμμετείχαμε σε μια άλλοι τύπου συζήτηση στο 3ο Γυμνάσιο Χαλκίδας. Στη περίπτωση αυτή οργανώσαμε σε τμήματα τα παιδιά με αποτέλεσμα η συζήτηση ήταν πολύ πιο άμεση και διεισδυτική στο πρόβλημα. Χρησιμοποιώντας σύντομα διαδραστικά βίντεο δημιουργία του Χαμόγελου του Παιδιού σε συνεργασία με την European - AntiBullying Campaign δόθηκε η ευκαιρία στα παιδιά να εκφράσουν ουσιαστικά ερωτήματα αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις ωθήθηκαν να μιλήσουν για εμπειρίες που είχαν ως θεατές βίαιων καταστάσεων στο σχολικό περιβάλλον. Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με βιωματικό παιχνίδι στο οποίο συμμετείχαμε.

Στις 12 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στην Υπηρεσία μας μαθητών της Β' λυκείου του 1ου Λυκείου Χαλκίδας. Η επίσκεψη ήταν συνέχεια της συζήτησης που είχε προηγηθεί στο σχολείο, αλλά και με επιπλέον σκοπό την υποβοήθηση της ερευνητικής τους εργασίας που σχετίζεται με την παραβατικότητα των ανηλίκων.

Η συζήτηση έγινε στην Αίθουσα του Δικαστηρίου Ανηλίκων κάτι που βοήθησε τους μαθητές να κατανοήσουν πολύ καλύτερα την λειτουργία του Δικαστηρίου αλλά και της Υπηρεσίας μας. Επίσης πολύ σημαντικό ήταν ότι συζητήθηκαν εκτενεστέρα και σε πολύ καλύτερες συνθήκες προβληματισμοί των παιδιών από την πρώτη μας συνάντηση στο σχολείο τους

Άμεσα έχουμε προσκληθεί από τον σύλλογο καθηγητών του Γυμνασίου Ερέτριας για συζήτηση και προγραμματισμό κοινών δράσεων.

Παράλληλα ανοίγουμε δίαυλους συνεργασίας με φορείς όπως ο «Συνήγορος του Παιδιού» ο Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων της 2βαθμιας εκπαίδευσης Εύβοιας, ενώ πρόσφατα συμμετείχε ο Επιμελητής Ανηλίκων Γιώργος Καρβελάς σε ημερίδα που διοργάνωσε ο Σ.Σ.Ν., με θέμα τον Ενδοσχολικό Εκφοβισμό και την Σχολική Διαμεσολάβηση ως μέθοδο αντιμετώπισης του φαινομένου.

Γ. Καρβελάς – Χ. Αθανασίου
Επιμελητές Ανηλίκων
 dikanhalk@yahoo.gr

Ημερίδα του Δήμου Θεσσαλονίκης με θέμα

«Ενδοσχολική Βία και Παραβατικότητα» σε συνεργασία με την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Θεσσαλονίκης.

«Ενδοσχολική Βία και Παραβατικότητα: Σύγχρονοι προβληματισμοί» ήταν το θέμα της ημερίδας - συνάντησης εργασίας που απευθυνόταν στις Διευθύντριες και Διευθυντές των Γυμνασίων και Λυκείων ανατολικής Θεσσαλονίκης, που διοργάνωσε ο Δήμος στις 4/4/2012 και φιλοξενήθηκε σε αίθουσα του καινούριου Δημαρχείου της πόλης. Η εκδήλωση αυτή εντάχθηκε στις δράσεις της ομάδας

εργασίας της Αντιδημαρχίας Κοινωνικής Αλληλεγγύης (του Δήμου Θεσσαλονίκης) για θέματα πρόληψης της νεανικής παραβατικότητας. Στην ομάδα εργασίας συμμετείχε από το ξεκίνημα της η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων. Βία λεκτική, ψυχολογική, σωματική, ακόμη και διαδικτυακή ή ηλεκτρονική. Τα περιστατικά πληθαίνουν, η επιθετικότητα εκδηλώνεται με πολλούς τρόπους και τραυματίζει για να «επιστρέψει» το τραύμα που την έχει θρέψει. Ο διαχωρισμός «θύματος-θύτη» είναι λανθασμένος αφού και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται για παιδιά κι εφήβους που έχουν εμπλακεί στο πρόβλημα. Σίγουρα τα περιστατικά που έφτασαν μέχρι και την πόρτα της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων είναι η μειοψηφία μπροστά στις πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος και στην έκταση των φαινομένων του εκφοβισμού και της βίας στο σχολείο. Σε ορισμένες περιπτώσεις αποσιωπούνται, γιατί θεωρείται ότι εκθέτουν και στιγματίζουν τους θύτες, τα θύματα, το κύρος του σχολείου. Η ασφάλεια στο σχολείο αποτελεί

βασικό δικαίωμα των μαθητών, αλλά και όσων εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η ποινικοποίηση του προβλήματος σίγουρα δεν είναι η λύση.

Χρειάζεται ευαισθησία στον χειρισμό, ώστε να μην υπάρχει παγίδευση στη βάση ποιος είναι ο δράστης και ποιος είναι το θύμα γιατί και οι δυο χρειάζονται βοήθεια. Να μπορούν να υπάρξουν εναλλακτικές λύσεις, συμμετοχικές. Οι ίδιοι οι μαθητές να εκπαιδεύονται από το σχολείο στην ειρηνική επίλυση των διαφορών τους. Κι αυτό απαιτεί να γίνει η αρχή από την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και την εκπαίδευση των μαθητικών ομάδων για να αναλαμβάνουν οι ίδιοι οι μαθητές ρόλο διαμεσολαβητή για την αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς και των συγκρούσεων. Σ' αυτές τις θέσεις και την αντίληψη κινήθηκε η εισήγηση της Επιμελήτριας Ανηλίκων Θεσσαλονίκης, Δήμητρα Κουτσιμάνη, στην ημερίδα, αφού προηγουμένως παρουσίασε το ρόλο της Υ.Ε.Α. και τις δράσεις που συνοδεύουν την υποστήριξη των ανηλίκων και των οικογενειών τους.

Εισηγήσεις επίσης υπήρξαν από τους Παιδοψυχιάτρους Νίκο Ζηλίκη και Αναστασία Μπέκα, τη Χριστίνα Χρηστίδου (σχολική ψυχολόγο) και τους εκπαιδευτικούς Θεοδώρα Τσιφτελίδου και Μαρία Μπαρμπαγιάννη. Μεταξύ των εισηγητών και των εκπαιδευτικών έγινε ανταλλαγή απόψεων για την ενδοσχολική βία και διερευνήθηκαν οι δυνατότητες της από κοινού ουσιαστικής συνεργασίας για παρεμβάσεις πρόληψης, ενημέρωσης, αντιμετώπισης σε μαθητές, γονείς, καθηγητές.

Δήμητρα Κουτσιμάνη
Επιμελήτρια Ανηλίκων της Υ.Ε.Α. Θεσ/νίκης
 Τηλ.: 2310 522875, 507279

δράσεις πρόληψης των

ΥΕΑ Αθήνας - Θεατρική ομάδα ΛΕΩΦΟΡΟΣ

Η Ακρόαση

Ακρόαση:

1. η προσεκτική παρακολούθηση ομιλίας, μουσικού έργου ή άλλης πηγής ήχου
2. η υποδοχή κάποιου ώστε να κάνει επίσημο αίτημα (συνήθως σε Αρχή)
3. η παρουσίαση γεγονότων, επιχειρημάτων, μαρτυρίας κλπ. μπροστά σε δικαστικές αρχές <http://el.wiktionary.org>

Η Ομάδα Λεωφόρος της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων συνέχισε για δεύτερη χρονιά τη δράση της στα πλαίσια του 3ου Φεστιβάλ Εφηβικού Θεάτρου υπό την καθοδήγηση και εμπύκωση της Σοφίας Βγενοπούλου, σκηνοθέτη-παιδοψυχιάτρου, του Βαγγέλη Κυριάκου, σκηνοθέτη, και του Στάθη Γράψα, σκηνοθέτη. Οι πρόβες αρχικά πραγματοποιούνταν στο χώρο του Δικαστηρίου Ανηλίκων Αθήνας και στην πορεία μεταφέρθηκαν σε χώρο της Στέγης Τεχνών και Γραμμάτων, όπως και πέρσι.

Με την πείρα δυο παλαιών μελών της, της Άρτεμις και της Νίνας, και με την φρεσκάδα τριών νέων μελών, του Κωνσταντίνου, του Μάριου και του Βαγγέλη, η ομάδα συμμετείχε στο Φεστιβάλ με δυο παραστάσεις στη Στέγη Τεχνών & Γραμμάτων, το Σάββατο 18 και την Κυριακή 19 Μαΐου 2013.

Η ομάδα έδωσε την ευκαιρία σε εφήβους που ενεπλάκησαν με το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης να πειραματιστούν μέσα από την Τέχνη και να εκφράσουν το συναίσθημά τους, να δουν έναν διαφορετικό κόσμο μέσα από την επαφή τους με ανθρώπους του θεάτρου σε έναν χώρο Τέχνης, όπως αυτός της Στέγης Τεχνών και Γραμμάτων.

Την παράσταση τίμησε με την παρουσία της η κα Σταθουλοπούλου, Εισαγγελέας Ανηλίκων Αθήνας, ενώ πολλοί γονείς, φίλοι, συμμαθητές και επιμελητές ανηλίκων ήταν εκεί για να παρακολουθήσουν τις προσπάθειες μignon να παίρνουν σάρκα και οστά.

Η υπόθεση του έργου, που έχει την υπογραφή των μελών της ομάδας, μιλά για μια Ακρόαση (οντισιόν) νέων καλλιτεχνών μπροστά σε έναν κριτή και αποτυπώνει το πόσο διαφορετικά βιώνει ο καθένας τους την εμπειρία της έκθεσης μπροστά σε κάποιον που κρίνει το καλλιτεχνικό τους μέλλον. Ήταν όμως μια αναπαράσταση μιας οντισιόν ή μια αναπαράσταση της ακροαματικής διαδικασίας; Για εμάς τους επιμελητές ανηλίκων πάντως η παράσταση ήταν ένα μάθημα για το πώς μας βλέπουν οι έφηβοι στο ρόλο του κριτή, ενώ για εκείνους ήταν μια κατάθεση για το πώς νιώθουν ότι τους βλέπουν οι Άλλοι.

Τάνια Κοσκινιάδου
tkoskiniad@gmail.com

ΥΕΑ Πειραιά

14ο Δημοτικό Σχολείο Κερατσινίου «Η επιθετική συμπεριφορά στο πλαίσιο του σχολείου Ο ρόλος του εκπαιδευτικού και της οικογένειας»

Η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Πειραιά στα πλαίσια της συνεργασίας της με την τοπική κοινότητα, με στόχο την πρωτογενή πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων, πραγματοποίησε εκδήλωση στις 10 Δεκεμβρίου 2012 στο 14ο Δημοτικό Σχολείο Κερατσινίου, μετά από πρόσκληση του Διευθυντή, κ.Ιωάννη Καφούρου. Το θέμα της εκδήλωσης ήταν: «Η επιθετική συμπεριφορά στο πλαίσιο του σχολείου - Ο ρόλος του εκπαιδευτικού και της οικογένειας». Η παρουσίαση απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς και γονείς του σχολείου.

Αφορμή για την πρόσκληση αποτέλεσαν μεμονωμένα περιστατικά εκδήλωσης επιθετικής συμπεριφοράς από μαθητές του Δημοτικού, τα οποία αντιμετώπιζονταν ενδοσχολικά από τον Διευθυντή και τους εκπαιδευτικούς. Τα περιστατικά προβλημάτιζαν την σχολική κοινότητα, ενώ αίτημα

των γονιών ήταν η ενημέρωσή τους ως προς τον ρόλο του σχολείου και τον δικό τους χειρισμό σε ανάλογες περιπτώσεις.

Η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων αποδέχθηκε πρόθυμα την πρόσκληση με το σκεπτικό ότι ο χώρος του Δημοτικού σχολείου είναι ο χώρος εκείνος όπου κατ'εξοχήν εκδηλώνεται η επιθετική συμπεριφορά των μικρών μαθητών κατά τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης τους. Η επιθετική συμπεριφορά πρέπει να αποτελεί αφορμή για συζήτηση και αναζήτηση, αντί να αγνοείται και να κρυσταλλώνεται σε πάγια συμπεριφορά και χρήζει κατάλληλης και έγκαιρης διαπαιδαγωγικής αντιμετώπισης, προκειμένου να τροποποιείται και να διοχετεύεται σε εποικοδομητικές δραστηριότητες.

Η Υπηρεσία εκπροσωπήθηκε από τις Επιμελήτριες Ανηλίκων: Αφροδίτη Μαλλούχου (Κοινωνική Λειτουργό), Χριστίνα Μουτσοπούλου (Σχολική Ψυχολόγο) και Μυρσίνη Πυκνή (Κοινωνιολόγο).

Η παρουσίαση έγινε με την παράλληλη χρήση οπτικοακουστικού υλικού και κάλυψε τις θεματικές ενότητες της επιθετικότητας, του σχολικού εκφοβισμού (bullying) και της ενδοσχολικής βίας και ακολούθησε η ανάλυση μιας μελέτης περίπτωσης.

Η σημαντική προσέλευση γονιών και εκπαιδευτικών ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντική, αφού αποτελεί πια σύνθηρες φαινόμενο να αντιμετωπίζονται με αδιαφορία διάφορες ενημερωτικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στο χώρο του σχολείου εκτός σχολικού ωραρίου και που δεν αφορούν τις μαθησιακές επιδόσεις των παιδιών αλλά τη συμπεριφορά τους και τις σχέσεις τους με τους δασκάλους και τους συμμαθητές τους. Στη συζήτηση που ακολούθησε ενεργή συμμετοχή είχαν οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, ο διευθυντής και η σχολική σύμβουλος Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κ.Χαρίκλεια Τζανάκη. Όλοι, ο καθένας από τη δική του θέση, μέσα από ένα δημοκρατικό διάλογο, προσέβαλλαν να εκφράσουν τους προβληματισμούς τους προσεγγίζοντας το θέμα με κατανόηση και ευαισθησία, στοιχεία δηλωτικά του συνεργατικού κλίματος που επικρατεί στο συγκεκριμένο σχολείο.

Μετά από λίγες μέρες ο Διευθυντής του σχολείου, κ. Ιωάννης Καφούρος, με ευχαριστήρια επιστολή του εξέφρασε την ευχή και για μελλοντική συνεργασία του σχολείου με την Υπηρεσία.

Αφροδίτη Μαλλούχου
afroditimallouchou@gmail.com

υπηρεσιών επιμελητών ανηλίκων

ΥΕΑ Αγρινίου - Ημερίδα «Παραβατικότητα ανηλίκων και προεκτάσεις: πρόληψη και καταστολή»

Η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων του Δικαστηρίου Ανηλίκων Αγρινίου, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αγρινίου και η Κοινωνική Επιχείρηση Πολιτισμού του Δήμου Αγρινίου συνδιοργάνωσαν Ημερίδα με θέμα: «Παραβατικότητα ανηλίκων και προεκτάσεις_ πρόληψη και καταστολή». Η Ημερίδα πραγματοποιήθηκε το Σάββατο, 23 Φεβρουαρίου 2013, στην Αίθουσα Δημοτικού Συμβουλίου της Τράπεζας Ελλάδος στο Αγρίνιο.

Στην ημερίδα παραβρέθηκε και απηύθυνε χαιρετισμό ο Δήμαρχος Αγρινίου Π. Μοσχολιάς και ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αγρινίου Λεωνίδα Υφαντής. Παρόντες ήταν ακόμη ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Γ. Γρίνος, ο Γ.Γ του Δήμου κ. Γ. Κολονέλος ο Διοικητής της Τροχαίας Αγρινίου Π. Γιαννιώτης, Αντιδήμαρχοι και πολλοί εκπρόσωποι φορέων.

Ο πρώτος εισηγητής, Καθηγητής Εγκληματολογίας και Βουλευτής της ΔΗΜ.ΑΡ. Γιάννης Πανούσης, μίλησε για τους «μύθους και τις πραγματικότητες σχετικά με τη βία των ανηλίκων, με έμφαση στην ενδοσχολική βία» και ανέπτυξε τις σύγχρονες μορφές βίας.

Η κ. Βασιλική Χατζάρα, Παιδοψυχίατρος-Δ/τρια ΕΣΥ Πανεπιστημιακής Παιδοψυχιατρικής Κλινικής Νοσ. Παιδών «Η Αγία Σοφία» στην δική της εισήγηση με θέμα «Εφηβος και επιθετικότητα: πρόληψη και αντιμετώπιση», μετὰζύ άλλων, εστίασε και στις μεταβολές που υπήρξαν τα τελευταία χρόνια στην Ελληνική κοινωνία, οι οποίες και οδήγησαν στην έξαρση τέτοιων φαινομένων.

Εν συνεχεία, ο κ. Σωτήρης Κάππος, Αντιεισαγγελέας Αγρινίου στην δική του εισήγηση με θέμα «Η αντιμετώπιση των ανηλίκων κατά τον Ποινικό Κώδικα» ανέπτυξε εκτενώς τα όσα ο ποινικός κώδικας προβλέπει για την παραβατικότητα των ανηλίκων.

Στη συνέχεια μίλησε η κ. Πάρη Ζαγούρα, Νομικός-Εγκληματολόγος, Επιμελήτρια Ανηλίκων του Δικαστηρίου Ανηλίκων Αθηνών με θέμα «Διεθνείς τάσεις και συγκριτικές παρατηρήσεις στην ποινική δικαιοσύνη για ανηλίκους».

Τέλος, η κ. Ευτυχία Μανιάκη Κοινωνιολόγος-Επιμελήτρια Ανηλίκων του Δικαστηρίου Ανηλίκων Αγρινίου παρουσίασε το θέμα «Η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων: Όψεις της ελληνικής και ευρωπαϊκής εμπειρίας».

Στην ημερίδα θίχτηκαν παράμετροι του προβλήματος όπως η πρόληψη, η αντιμετώπιση των ανηλίκων κατά τον Ποινικό Κώδικα, οι διεθνείς τάσεις στην ποινική δικαιοσύνη για τους ανηλίκους, ο ρόλος της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων, αλλά και οι όψεις της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής εμπειρίας.

Ότι η κρίση της κοινωνικοποίησης των νέων γενιών δημιουργεί με τη σειρά της προβλήματα, ανάμεσα στα οποία και η παραβατικότητα των νέων, για την οποία το θεσμικό πλαίσιο πρέπει εκτός από την καταστολή να στραφεί περισσότερο στην πρόληψη, ήταν ένα από τα βασικότερα συμπεράσματα της ημερίδας, που ολοκληρώθηκε με συζήτηση και ερωτήσεις του κοινού.

Ευτυχία Γ. Μανιάκη
Επιμελήτρια Ανηλίκων Αγρινίου
omduoh@otenet.gr

Η Κρίση της εφηβείας

Η εφηβεία είναι μία μεταβατική περίοδος. Ο έφηβος μεταβαίνει από την παιδική ηλικία στην ενήλικη ζωή. Οι έφηβοι, μετέωροι, καθώς δεν μπορούν να θεωρηθούν ούτε παιδιά ούτε ενήλικες, άλλοτε παλινδρομούν σε συμπεριφορές που αντιστοιχούν σε μικρότερες ηλικιακά ομάδες και άλλοτε συμπεριφέρονται ως «μικρομέγαλοι».

Η εφηβική κρίση, όπως και κάθε άλλη κρίση, εννοιολογικά παραπέμπει σε μία κρίσιμη περίοδο, δηλαδή σε περίοδο κατά την οποία συμβαίνουν κρίσιμες, σημαντικές αλλαγές. Αλλαγές στο βιοσωματικό είδωλο των εφήβων, αλλαγές στο γνωσιακό τους πεδίο, στο συναισθηματικό τους κόσμο, στην κοινωνικοποίηση τους. Ο έφηβος καλείται να διαχειριστεί αυτές τις αλλαγές και να τις ενσωματώσει στην εικόνα του εαυτού του, να διαμορφώσει την ταυτότητά του.

Η βασικότερη αναπτυξιακή απαίτηση όσον αφορά τον τομέα της προσωπικότητας κατά την εφηβεία είναι η απόκτηση ταυτότητας του Εγώ. Βιώνοντας ο έφηβος την κρίσιμη αυτή αναπτυξιακή περίοδο, έχει τις εξής επιλογές. Μπορεί να βιώσει την κρίση ως κίνδυνο και τελικά να μην μπορέσει να ενσωματώσει τις σαρωτικές για τον ίδιο αλλαγές στον ψυχοσωματικό του κόσμο, ή μπορεί να αντιμετωπίσει την κρίση ως μία ευκαιρία για να αξιολογήσει τα νέα δεδομένα και τις δυναμικές και να διαμορφώσει μία ισορροπημένη ταυτότητα.

Οι γονείς καλούνται να διαχειριστούν την αναδυόμενη δύναμη και τάση του εφήβου για ανεξαρτησία. Η ωριμότητα των γονέων ως ατόμων και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουν τον έφηβο, καθορίζουν την ψυχοκοινωνική του προσαρμογή. Κατανοώντας έναν έφηβο δεν τον βοηθάμε απλά να ξεπεράσει μία κρίση της ζωής του, αλλά να εξελιχτεί σε κάτι ακόμη καλύτερο, για το οποίο η κρίση γίνεται σκαλοπάτι. Η εφηβεία έτσι μετατρέπεται σε πολύτιμη ευκαιρία να αναδιοργανωθεί ολόκληρη η ζωή - των εφήβων αλλά και των γονέων - σε νέες βάσεις υγιέστερες, δημιουργικότερες. Γιατί η κρίση της εφηβείας δεν είναι παρά μία αντανάκλαση της κρίσης που διέρχονται οι γονείς.

Η σχέση με τους εφήβους είναι μια υπαρξιακή αναμόχλευση για τους γονείς. Προκαλεί αποσταθεροποίηση, αλλά ταυτόχρονα συνιστά ευλογία και δώρο. Η κρίση της εφηβείας συνιστά για τους γονείς είτε κίνδυνο αποδυνάμωσης της σχέσης με τους εφήβους ή ευκαιρία να επαναδιαπραγματευθούν τον τρόπο με τον οποίο σχετίζονται μαζί τους. Γιατί ο τρόπος με τον οποίο σχετιζόμαστε ή μας θεραπεύει ή μας αρρωσταίνει.

Αντωνία Λευκοθέα Παπαμιχαήλ
Επιμελήτρια Ανηλίκων Πρέβεζας
aparamihail@yahoo.gr

Τκράφιτι «Κρυφτό»
φωτο Τ. Κοσκιτιάδου

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ

electronic tagging

Το μέτρο της ηλεκτρονικής επιτήρησης (electronic tagging) σε Εσθονία και Ελλάδα

Συγκριτική απεικόνιση με αφορμή το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης για 'την ηλεκτρονική επιτήρηση υποδίκων, καταδίκων και εν αδεία κρατούμενων'

Το Σεπτέμβριο του 2006 στην Εσθονία υιοθετήθηκε, μετά από διετείς διαβουλεύσεις με σκοπό τη βελτίωση του συστήματος αναστολών, ο θεσμός του κατ'οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση (tagging). Ο νέος αυτός θεσμός άρχισε να εφαρμόζεται στις αρχές του επόμενου έτους για την αποσυμφόρηση των σωφρονιστικών ιδρυμάτων-καθώς η Εσθονία ήταν μία από τις χώρες με τα μεγαλύτερα ποσοστά φυλάκισης στην ΕΕ και μεγάλο αριθμό υποδίκων στους οποίους είχε επιβληθεί προσωρινή κράτηση. Μεταξύ των δύο χωρών (Ελλάδας και Εσθονίας) φαίνεται να υπάρχει μία κοινή αφετηρία και προβληματική που κατέστησε αναγκαία την εξεύρεση και εισαγωγή εναλλακτικών προτάσεων στο ποινικό τους σύστημα.

Τρόπος επιβολής του μέτρου

Στην Εσθονία το μέτρο εφαρμόζεται μόνο στο πλαίσιο της πρόωρης υφ'όρον απόλυσης. Εφόσον ο κρατούμενος έχει ολοκληρώσει το 1/3 ή 1/2 της ποινής του και μόνο μετά από συναίνεσή του - κατ'όμοιο τρόπο με την εγχώρια πρόβλεψη, η υπηρεσία αναστολών και το σωφρονιστικό κατάστημα προωθούν την αιτιολογημένη γνώμη τους στο δικαστήριο - αφού έχει προηγηθεί μια εκτίμηση επικινδυνότητας του κρατούμενου (Risk Assessment), το οποίο και αποφασίζει τελικώς, επιβάλλοντας κατ'οίκον επιτήρηση για διάστημα κυμαινόμενο από ένα μήνα έως ένα έτος. Η αντίστοιχη πρόβλεψη στην ελληνική ποινική πραγματικότητα παρουσιάζει ευρύτερο φάσμα, καλύπτοντας τόσο την υφ'όρον απόλυση όσο και τις άδειες των κρατούμενων και το ανακριτικό στάδιο της προδικασίας στο κεφάλαιο της επιβολής των περιοριστικών όρων.

Εποπτικές αρχές για την ορθή εφαρμογή

Στο Εσθονικό σύστημα ο επιτηρητής (probation officer) ευθύνεται για συγκεκριμένο και αυστηρά καθορισμένο αριθμό καταδίκων, για τον καθένα από τους οποίους εποπτεύει τη διαδικασία, από την εγκατάσταση της ηλεκτρονικής συσκευής μέχρι τον σχεδιασμό του προγράμματος του επιτηρουμένου, το οποίο και υποχρεωτικά περιλαμβάνει μία εβδομαδιαία συνάντηση μαζί του. Τόσο το υπό ψήφιση ελληνικό νομοσχέδιο όσο και το ισχύον εσθονικό καθεστώς προβλέπουν μία διακριτική ευχέρεια του "απολυθέντος" να βρίσκεται για προκαθορισμένες ώρες της ημέρας και μόνο για συγκεκριμένες δραστηριότητες (εργασία, εκπαίδευση ή επαγγελματική κατάρτιση, συμμετοχή σε εγκεκριμένα προγράμματα απεξάρτησης) εκτός του τόπου του κατ'οίκον περιορισμού.

Συνέπειες παραβίασης

Σε τυχόν παραβίαση της ηλεκτρονικής επιτήρησης, το ελληνικό σύστημα φαίνεται αυστηρότερο επιβάλλοντας φυλάκιση μέχρι ενός έτους, ενώ στο εσθονικό ο επιτηρητής είτε ζητά γραπτή εξήγηση ή προειδοποιεί τον παραβάτη είτε αποστέλλει σχετική έκθεση στο δικαστήριο το οποίο και αποφασίζει για την άρση της ηλεκτρονικής επιτήρησης και την επιστροφή του στη φυλακή.

Καινοτομίες του ελληνικού υπό ψήφιση νομοσχεδίου

Στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για 'τα μέσα ηλεκτρονικής επιτήρησης υποδίκων, καταδίκων και εν αδεία κρατούμενων' προβλέπεται η επιβολή του μέτρου και για ανήλικους παραβάτες εφόσον έχουν εκτίσει το 1/3 της ποινής τους και η αίτησή τους συνοδεύεται από έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας του καταστήματος κράτησης και της υπηρεσίας επιμελητών ανηλίκων-πάντα με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του ανηλίκου (βασικός πυλώνας του δικαίου ανηλίκων). Στην Εσθονία, όπως άλλωστε και την υπόλοιπη Ευρώπη, πρόβλεψη για ΕΜ σε ανήλικους δεν υπάρχει και οι σχετικές διατάξεις περιορίζονται στον τομέα της απλής επιτήρησης. Τέλος, η βαρύτητα του διαπραχθέντος από τον κατάδικο εγκλήματος δεν προβλέπεται να αποτελέσει τροχοπέδη σε τυχόν εφαρμογή του μέτρου ηλεκτρονικής επιτήρησης στην Ελλάδα, τη στιγμή που στην Εσθονία η νομοθετική πρόβλεψη αποκλείει από το ΕΜ τους δραστές βαρύτερων εγκλημάτων.

Βασίλης Γερασόπουλος, Αρτεμη Δουδωνή, φοιτητές της Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, εκπαιδευόμενοι στην ΥΕΑ Αθήνας

Η εφαρμογή του μέτρου σε ΓΑΛΛΙΑ και ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Η περίπτωση της Γαλλίας

Καταρχάς, όσον αφορά στη γαλλική νομοθεσία συναντάται πρώτα μόνο ως εναλλακτικός τρόπος εκτέλεσης ορισμένων στερητικών της ελευθερίας ποινών. Ο σχετικός νόμος 97-1159 στις 19/12/97 τροποποίησε μεν το άρθρο 723-6επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας(CPP), ενώ η αποτελεσματική εφαρμογή του νόμου ομολογείται από τον Οκτώβριο του 2000 και έπειτα.

Στην πρώτη του εμφάνιση στο γαλλικό κόσμο το μέτρο παρατηρείται ότι δεν επιβαλλόταν ab initio από το δικαστήριο, αλλά αποφασίζονταν κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις από τον Δικαστή Εκτέλεσης Ποινών (ΔΕΠ). Εν συνεχεία, με την πάροδο του χρόνου το μέτρο υπέστη ποικίλες τροποποιήσεις ως προς τις μορφές του και ως προς το πεδίο εφαρμογής του, με συνέπεια να επιβάλλεται σε όλες τις φάσεις της ποινικής διαδικασίας δηλαδή πριν, μετά και κατά τη διάρκεια της δίκης και μάλιστα απευθείας από το δικαστήριο. Χωρίς την παράθεση πληροφοριών για τους τεχνολογικούς εξοπλισμούς, επεξηγηματικά υποδεικνύεται ότι η ηλεκτρονική επιτήρηση στη συνήθη μορφή της καλείται 'tagging', ενώ από το 2005 εφαρμόζεται με τη μορφή του 'tracking', για την οποία γίνεται λόγος στη συνέχεια.

Όσον αφορά στην επιβολή του tagging στο εν λόγω ποινικό σύστημα, αξίζει να εντοπιστεί συνοπτικά στα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Σε εκείνο το στάδιο πριν τη δίκη με νόμο της 24ης Νοεμβρίου του 2009 εκείνοι που

περιμένουν να δικαστούν και εκείνοι που εκτίουν 2 χρόνια ποινή φυλάκισης ή και περισσότερα δύναται να τους επιβληθεί κατ' οίκον περιορισμός υπό tagging ή αν εκτίουν 7 χρόνια ποινή φυλάκισης με παράλληλη κοινωνική-δικαστική επιτήρηση υπό tracking.

Στη συνέχεια, αναφορικά με το tracking, αυτό προτιμάται για επικίνδυνους εγκληματίες που ήδη έχουν εκτίσει ποινή φυλάκισης ή για τους υπότροπους. Ως επιβληθέν μέτρο ενδέχεται να είναι προσωρινό στα πλαίσια διαμεσολάβησης, ή να είναι επιπρόσθετο σε ήδη υπάρχουσα επιτήρηση ως υποστηρικτικό μέτρο κυρίως για αυτούς που κατηγορούνται για βία ή σεξουαλική βία με ποινή 7 χρόνια φυλάκισης. Η εν λόγω μορφή της ηλεκτρονικής επιτήρησης εφαρμόστηκε αφού δοκιμάστηκε από τον Ιούνιο του 2006 έως τον Μάιο του 2008.

Αντίθετα με το tracking, το tagging συνδέεται λόγω χάρη με ποινές σε περιπτώσεις μικροκλοπών ή οδήγησης σε κατάσταση μέθης. Τα επίσημα δεδομένα από την Διεύθυνση Φυλακών του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Γαλλίας (DAP) είναι ελάχιστα, αφού μηνιαίως δημοσιεύει στατιστικές για τον αριθμό των υποβαλλόμενων στο μέτρο χωρίς να προσδίδει τα χαρακτηριστικά τους. Μόνο λοιπόν με προσωπική έρευνα ανευρίσκονται τέτοιες πληροφορίες, γεγονός που αναστέλλει τον σχηματισμό μιας ασφαλούς γνώσης πάνω στο θέμα. Έχουν γίνει πενιχρές αναφορές ότι το μέτρο επιβάλλεται και σε ανηλίκους όσο και σε ενήλικους χωρίς περαιτέρω λεπτομέρειες. Επιπλέον, δεν διαρκεί περισσότερο από 6 μήνες και όταν συνδυάζεται με το μέτρο του κατ' οίκον περιορισμού εποπτεύεται από τον δικαστή και τις σωφρονιστικές υπηρεσίες.

Επιπρόσθετα, η ηλεκτρονική επιτήρηση από ένα μέτρο που αρχικά επιλεγόταν με διστακτικότητα εξελίχθηκε στο πιο δημοφιλές ανάμεσα στις τροποποιημένες ποινές. Τα ερείσματα της ανάδειξής του ήταν η αποσυμφόρηση των φυλακών και η εξοικονόμηση οικονομικών πόρων. Όσον αφορά στον κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση τίθεται το θέμα προσβολής του οικογενειακού ασύλου και της ιδιωτικής ζωής. Και τούτο γιατί μαζί με τον επιτηρούμενο εποπτεύονται και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, πράγμα που συχνά οδηγεί σε αναπόφευκτες συγκρούσεις ανάμεσα τους. Τις αντιρρήσεις αυτές αντικρούουν έρευνες που δείχνουν ότι οι επιτηρούμενοι προσδεύουν επαγγελματικά και αποκτούν και άλλα παιδιά και γενικότερα εναρμονίζονται με την ιδέα να ζουν σύννομα κάνοντας την βίωμά τους.

Η περίπτωση της Γερμανίας

Επικεντρώνοντας την προσοχή μας στη Γερμανία και συγκεκριμένα στην Πολιτεία Hesse, πληροφορούμαστε για μία έρευνα που διεξήχθη, επιχορηγούμενη από το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Hesse, με σκοπό να ερευνηθεί την εφαρμογή του μέτρου της ηλεκτρονικής επιτήρησης σε συνδυασμό με αυτό του κατ' οίκον περιορισμού. Η έρευνα ξεκίνησε το 2003 και προορίζεται να ολοκληρωθεί το 2013.

Το σημαντικό είναι ότι γίνεται λόγος για εφαρμογή του μέτρου σε ανήλικους παραβάτες με την παράλληλη θεραπευτική υποστήριξη που θα τους βοηθήσει να ανακτήσουν την ψυχολογική τους ισορροπία και να βελτιώσουν προσωπικές τους δεξιότητες, ώστε να επανενταχθούν ομαλά στο κοινωνικό σύνολο μετά την έκτιση της ποινής τους.

Γενικά, το μέτρο είναι εφικτό να εφαρμοσθεί ως προσωρινό σε περίπτωση αναστολής της ποινής της φυλάκισης ή για να αποφευχθεί η ποινικοποίηση μιας τυχόν παραβίασης μιας ήδη επιτήρησης. Επίσης, μετά από διαμεσολάβηση και εφόσον ο κατηγορούμενος έχει εκτίσει το μισό χρόνο από ποινή φυλάκισης 2 ή 3 χρόνων έχει την δυνατότητα να υποβληθεί στο μέτρο.

Εν κατακλείδι, στη Γαλλία ήδη το μέτρο της ηλεκτρονικής επιτήρησης έχει παγιωθεί εφόσον προηγουμένως έχει τροποποιηθεί επανειλημμένα. Υπάρχουν αναμφίβολα κάποιες διαφορές ανάμεσα στο σχετικό σχέδιο νόμου της Ελλάδος και στην πρακτική της Γαλλίας ή τις σκέψεις της Γερμανίας, διαφορές όμως που οφείλονται στα ποινικά συστήματα, στις δυναμικές και στην τεχνολογική πρόοδο της κάθε χώρας που εκ των πραγμάτων υπάρχουν και εξαλείφονται ανάλογα με τις βλέςεις και τις επιδιώξεις της. Σαφώς υπάρχουν και ομοιότητες, όπως η απαραίτητη συναίνεση του κρατούμενου για την επιβολή του μέτρου και η εφαρμογή σε ανηλίκους.

Άσπα-Φιλοθέη Δεπάστα, φοιτήτρια της Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, εκπαιδευόμενη φοιτήτρια στην ΥΕΑ Αθήνας

Η εφαρμογή του μέτρου της ηλεκτρονικής επιτήρησης σε ανηλίκους κατά το Βρετανικό ποινικό σύστημα

Στην Μεγάλη Βρετανία η εφαρμογή της ηλεκτρονικής επιτήρησης διπλασιάστηκε τα τελευταία έξι χρόνια με τον συνολικό αριθμό των ατόμων υπό το μέτρο να ανέρχεται στις 80.000 το 2010-2011. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Μεγάλης Βρετανίας βρίσκεται σε φάση αναθεώρησης της εφαρμογής του μέτρου λόγω πρόσφατων σοβαρών παραβιάσεων του. Σε ποσοστό 37% επί του συνολικού αριθμού των υπό ηλεκτρονική επιτήρηση ατόμων προκλήθηκαν σοβαρές βλάβες στις συσκευές ενώ στο ίδιο ποσοστό ανήκουν και

περιπτώσεις παραβίασης του ωραρίου και απουσίας καθ όλην την διάρκεια του κατ'οίκον περιορισμού. Ωστόσο, πρόσφατη έρευνα σε συνολικό αριθμό 16.000 ατόμων υπό ηλεκτρονική επιτήρηση που εποπτεύουν οι δυο μεγάλες ιδιωτικές εταιρίες ασφάλειας και φύλαξης, η Serco και η G4S, αποκαλύπτει ότι 90% των παραβατών δήλωσαν ότι το ηλεκτρονικό βραχιόλι τους απομάκρυνε από οποιαδήποτε υποτροπή και ποσοστό 70% δηλώνουν ότι περιόρισαν την χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών συνεπεία του μέτρου της ηλεκτρονικής επιτήρησης.

Το μέτρο της ηλεκτρονικής επιτήρησης εφαρμόζεται είτε αυτοτελώς είτε σε συνδυασμό με το μέτρο της επιτήρησης από επιμελητή (on probation) ή με άλλα εξωδουρατικά μέτρα (community orders) όπως η κοινωφελής εργασία. Η ηλεκτρονική επιτήρηση αφορά πάντα τον κατ'οίκον περιορισμό για δώδεκα συνήθως ώρες το 24τετράωρο σε καθημερινή βάση. Οι ώρες διαφέρουν ανάλογα με την περίπτωση αλλά συνήθως ο περιορισμός επιβάλλεται για τις βραδινές ώρες. Η διάρκεια της ποινής μπορεί να κυμαίνεται από δύο εβδομάδες έως δώδεκα μήνες. Η ηλεκτρονική επιτήρηση αποτελεί είτε όρο της αναστολής της ποινής είτε όρο σε περιπτώσεις πρόωρης απόλυσης από κατάσταση κράτησης. Το ηλεκτρονικό βραχιόλι εφαρμόζεται κατά το βρετανικό σύστημα και σε ανηλίκους συνήθως ως παρεπόμενη εξωδουρατική ποινή που συνδυάζεται με εντατική επίβλεψη και παρακολούθηση (Intensive Supervision and Surveillance Program), είτε σε περιπτώσεις προγραμμάτων πρόωρης αποφυλάκισης ή τιμώρησης με αναστολή είτε σε συνδυασμό με το μέτρο του περιορισμού σε ειδικό πλαίσιο διαμονής που λειτουργεί στην κοινότητα. Αυτή η εντατική επίβλεψη της πορείας του ανηλίκου εντός της κοινότητας κύριο στόχο της έχει την αντιμετώπιση των αιτιών που οδήγησαν στην παραβατική συμπεριφορά.

Η ηλεκτρονική επιτήρηση πραγματοποιείται με την τοποθέτηση ενός πομπού (σε μορφή βραχιολιού) στον αστράγαλο του παραβάτη με παράλληλη εγκατάσταση μιας συσκευής ηλεκτρονικού ελέγχου στην κατοικία του. Ο πομπός ελέγχεται είτε μέσω τηλεφωνικής σύνδεσης από την κατοικία του παραβάτη είτε μέσω ενός δορυφόρου και μιας συσκευής γεωτοπισμού (GPS) που διαχειρίζεται ιδιωτική εταιρία ασφάλειας και φύλαξης και παρακολουθεί την τήρηση των ωρών του κατ'οίκον περιορισμού του υποκειμένου.

Παραβίαση της συσκευής ηλεκτρονικής επιτήρησης ή παραβίαση των όρων του κατ'οίκον περιορισμού σημαίνει ότι η ιδιωτική εταιρία λαμβάνει ένα σήμα συναγερμού και αυτομάτως ενημερώνει την αστυνομία και τον επιμελητή που επιβλέπει τον παραβάτη. Στην συνέχεια ο επιμελητής προσθέτει στην επόμενη δικάσιμο την παραβίαση αυτού του όρου (breach) και η υπόθεση επανεισάγεται στο ακροατήριο όπου συνήθως επιβάλλεται είτε αυστηρότερη ποινή, είτε διαφορετική ποινή. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι η επόμενη επαχθέστερη ποινή μπορεί να είναι είτε μικρής διάρκειας φυλάκιση, είτε αύξηση των ωρών του κατ'οίκον περιορισμού, είτε αύξηση των υποχρεώσεων άλλης ποινής όπως η κοινωφελής εργασία, είτε επιστροφή στο κατάστημα κράτησης εάν επρόκειτο για υπ'όρων απόλυση.

Κατά το αγγλικό σύστημα, μια δικαστική απόφαση μπορεί να επιβάλει απομάκρυνση και αποβολή από συγκεκριμένους χώρους και περιοχές γεγονός που σημαίνει και συνεπάγεται ότι η ηλεκτρονική επιτήρηση συνδυάζεται ως μέτρο για να παρακολουθείται τυχόν παραβίαση αυτού του όρου. Η ποινή του κατ'οίκον περιορισμού αφορά την αποφυλάκιση παραβατών που έχουν καταδικαστεί σε ποινές φυλάκισης τεσσάρων μηνών έως τρία έτη, ειδικά δε για ανηλίκους κάτω των 18 ετών η ηλεκτρονική παρακολούθηση μπορεί να αφορά κατ'οίκον περιορισμό ή παρακολούθηση εκπαιδευτικού προγράμματος. Ωστόσο, μελέτη του Βρετανικού Υπουργείου Δικαιοσύνης για τα έτη 2010-2012 αποκαλύπτει ποσοστό 65% παραβίασης των όρων ηλεκτρονικής επιτήρησης, κατ'οίκον περιορισμού, και άλλων συνοδών όρων όπως η αποφυγή συγκεκριμένων περιοχών ή διευθύνσεων για το υπό περιορισμό υποκείμενο.

**Χαρά Γαλανού, Επιμελήτρια Ανηλίκων
ΥΕΑ Αθήνας**

**Τα παραπάνω άρθρα (σελ. 12-14)
στην αναλυτική τους μορφή βρίσκονται στην ιστοσελίδα
www.epimelitesanilikon.gr.**

΄Σχέδιο Νόμου για τα μέσα ηλεκτρονικής επιτήρησης υποδίκων, καταδίκων και εν αδεία κρατουμένων΄

Κριτική ματιά από τους φοιτητές της Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών – εκπαιδευόμενους στην **ΥΕΑ Αθηνών**

Το Μάρτιο του 2013 συντάχθηκε το ΄Σχέδιο Νόμου για τα μέσα ηλεκτρονικής επιτήρησης υποδίκων, καταδίκων και εν αδεία κρατουμένων΄. Το εν λόγω νομοσχέδιο, σε περίπτωση ψήφισής του, εισάγει μια σημαντική καινοτομία στο status quo του ελληνικού Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης. Το tagging δεν είναι νεοπαγές μέτρο, καθώς προβλέπεται σε σχετικές ποινικές διατάξεις διαφόρων χωρών της Ευρώπης και εν γένει του δυτικού κόσμου. Ωστόσο, συζήτηση έχει προκαλέσει το γεγονός ότι το ελληνικό νομοσχέδιο περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν και στην απόλυση ανηλίκων, υπό τον όρο του κατ΄οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρησης (προστιθέμενο άρθρο 129Α ΠΚ). Λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της ιδιουσγκρασίας του ποινικού δικαίου ανηλίκων, οι ποινικές και δικονομικές ρυθμίσεις που αφορούν σε ανηλίκους, πρέπει να υιοθετούνται με προσοχή, σκεπτικισμό και πάντα με οδηγό το βέλτιστο συμφέρον του ανηλίκου.

Τα θετικά στοιχεία του νομοσχεδίου είναι αρκετά και ουδείς μπορεί να τα παραγνωρίσει. Καταρχάς, η δυνατότητα απόλυσης με κατ΄οίκον περιορισμό προβλέπεται μόνο για τους ανηλίκους που έχουν καταδικαστεί σε ποινή περιορισμού σε κατάσταση κράτησης νέων. Η επιβολή εγκλεισμού στον ανήλικο θεωρείται παγίως από την θεωρία και την νομολογία ultimum refugium του δικαστή και επιβάλλεται μόνο για εγκλήματα κακούργηματικής φύσεως ή σε περίπτωση εμμονής του νέου σε παράνομες πράξεις (υποτροπή). Συνεπώς, η εν λόγω διάταξη εξυπηρετεί τόσο την αρχή της αναλογικότητας και της επικουρικότητας, όσο και την αρχή της επεικέστερης μεταχείρισης, όλες θεμελιώδεις για το ποινικό δίκαιο ανηλίκων. Περαιτέρω, στο νομοσχέδιο εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της εξατομικευμένης μεταχείρισης, καθώς η αίτηση για απόλυση με ηλεκτρονική επιτήρησης (αίτηση η οποία σημειωτέον πραγματοποιείται με πρωτοβουλία του νέου) συνοδεύεται από έκθεση της Κοινωνικής Υπηρεσίας του καταστήματος κράτησης και έκθεση της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων. Ως εκ τούτου, επιτυγχάνεται μια αντικειμενική απεικόνιση της προσωπικότητας, του οικογενειακού-κοινωνικού περιβάλλοντος και εν τέλει του πρόσφουρου ή μη του μέτρου σε κάθε περίπτωση. Εξάλλου, η πρόβλεψη για κατ΄οίκον περιορισμό με ηλεκτρονικό βραχιόλι μεριμνά, αφενός για την κοινωνική επανένταξη του ανηλίκου προβλέποντας ορισμένο αριθμό ωρών απουσίας του ανηλίκου από τον τόπο του κατ΄οίκον περιορισμού για λόγους εργασίας/εκπαίδευσης/επαγγελματικής κατάρτισης/προγράμματα απεξάρτησης, και προνοεί αφετέρου για τον μη στιγματισμό του ανηλίκου, καθώς το ηλεκτρονικό bracelet τοποθετείται στον αστράγαλο, σε μη εμφανές σημείο. Συνολικά, βασική επιδίωξη του νομοσχεδίου φαίνεται να είναι μια ομαλή πορεία επιστροφής του ανηλίκου στην κοινωνία, σε έναν υγιή κοινωνικό και οικογενειακό περίγυρο με τελικό σκοπό τον σωφρονισμό του ανηλίκου και όχι την παραμονή του σε ένα κατάσταση κράτησης με όλα τα αρνητικά που αυτή η παραμονή δείχνει να συνεπάγεται στην ελληνική πραγματικότητα (ανάπτυξη παραβατικής συμπεριφοράς μέσα στο ίδρυμα, εμπλοκή σε κυκλώματα-συμμορίες, μεγάλα ποσοστά υποτροπής και επαναγκλεισμός όχι πλέον σε κατάσταση κράτησης νέων αλλά στη φυλακή).

Από την άλλη πλευρά, το ελληνικό νομοσχέδιο δεν είναι πλήρως απαλλαγμένο από κάποια προβληματικά στοιχεία. Πρωταρχικό ερώτημα αποτελεί το κατά πόσον είναι έτοιμη η ελληνική έννομη τάξη να εγκολπώσει ένα τέτοιο μέτρο, όχι τόσο ως προς τους ενήλικους παραβάτες (άλλωστε ως προς αυτούς οι διατάξεις του νομοσχεδίου είναι εκτενέστερες και ΄πατούν΄ πάνω σε αντίστοιχες ρυθμίσεις πολλών αλλοδαπών δικαίων) αλλά κυρίως ως προς τους νέους, καθώς είναι πολύ λίγες οι χώρες-λ.χ η Μ.Βρετανία- που έχουν εντάξει το μέτρο του tagging στον ευαίσθητο, όπως προελέχθη, χώρο του ποινικού δικαίου ανηλίκων. Δεδομένης της κοινής παραδεκτής αδυναμίας ορθής ανταπόκρισης της ελληνικής δικαιοσύνης όταν καλείται να αντιμετωπίσει ρυθμίσεις που απαιτούν οργάνωση και συνεργασία μεταξύ διαφόρων φορέων- συγκεκριμένα μεταξύ εισαγγελέα, ανακριτή, κοινωνικών υπηρεσιών, επιμελητών ανηλίκων κ.α.- το μέτρο της ηλεκτρονικής κατ΄οίκον επιτήρησης, ενδεχομένως να περιπέσει σε πλήρη αχρησία, ακόμη και αν τελικά ψηφιστεί. Εξίσου προβληματική όμως μπορεί να αποδειχθεί και η εκ διαμέτρου αντίθετη πιθανότητα, δηλαδή η περίπτωση να καταστεί η απόλυση με ηλεκτρονική επιτήρησης το πιο ΄δημοφιλές΄ μέτρο. Η υπερφόρτωση του δικαστικού συστήματος με σχετικές αιτήσεις δύναται να οδηγήσει σε ανεπιθύμητα αποτελέσματα. Τουτέστιν, η μη ορθολογική χρήση του μέτρου δεν θα συνεισφέρει ουσιαστικά στην καταστολή της παραβατικότητας, καθώς αν, εν μία νυκτί, βρεθεί εκτός των καταστημάτων κράτησης ένας μεγάλος αριθμός ανηλίκων, τότε ούτε ο εισαγγελέας ανηλίκων θα μπορεί να ανταποκριθεί στο φόρτο των υποθέσεων επιβάλλοντας τις υποχρεώσεις που προβλέπει το νέο άρθρο 110B ΠΚ και, κατά συνέπεια, ούτε οι επιμελητές ανηλίκων θα μπορούν κατ΄ ορθό τρόπο να επιτελέσουν το έργο τους κατά τον ορθότερο και αρτιότερο τρόπο. Θα βρεθεί δηλαδή ένας μεγάλος αριθμός ανηλίκων εκτός καταστημάτων κράτησης χωρίς κανέναν έλεγχο από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές, οπότε ο σκοπός της ομαλής επανένταξης και του σωφρονισμού θα αδυνατεί να εκπληρωθεί. Έπειτα, καχυποψία μπορεί να προκαλέσει η διάταξη του νομοσχεδίου που προβλέπει ότι το οικονομικό κόστος των ηλεκτρονικών μέσων επιτήρησης φέρει ο ανήλικος, δηλαδή ο νόμιμο κηδεμόνας του (νέο άρθρο 283Α ΚΠΔ, εφαρμοζόμενο και στους ανηλίκους), εκτός αν κριθεί αιτιολογημένη η οικονομική του αδυναμία, οπότε το κόστος αναλαμβάνει το Δημόσιο. Δεδομένου του υψηλού κόστους των μέσων, αν το Δημόσιο δεν καλύπτει έγκαιρα και δίχως ατελείωτα γραφειοκρατικά εμπόδια το κόστος αυτό, μπορεί να οδηγηθούμε προ της δυσάρεστης καταστάσεως της εφαρμογής του μέσου μόνο για τους οικονομικά έχοντες, την στιγμή που το μεγαλύτερο ποσοστό των ανηλίκων κρατουμένων προέρχονται από κατώτερες οικονομικές τάξεις – για του λόγου το αληθές, πολλοί από αυτούς έχουν καταδικαστεί για εγκλήματα κατά της περιουσίας/ιδιοκτησίας. Σε τελική ανάλυση, το κρίσιμο ερώτημα είναι αν το ελληνικό ΣΠΔ θα ανταποκριθεί δυναμικά στην τυχόν εφαρμογή του μέτρου ηλεκτρονικής επιτήρησης και στις απαιτήσεις που θέτει το νομοσχέδιο επιδιώκοντας όχι μόνο την αποσυμφόρηση των καταστημάτων κράτησης αλλά τον ουσιαστικό σωφρονισμό με πυξίδα τις αρχές του βέλτιστου συμφέροντος και της επεικέστερης μεταχείρισης.

Βασίλης Γερασόπουλος - billg.oth@hotmail.com
 Άρτεμη Δουδωνή - art3mid@gmail.com
 Άσπα Δεπάστα - aspadep@gmail.com

Δελτίο τύπου

συνέχεια από τη σελ. 1

Παρατηρείται μάλιστα μία σταδιακή, αλλιά σταθερή, συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους κάτι που έχει άμεσες επιπτώσεις σε συγκεκριμένες, και καθόλου αμελητέες αριθμητικά, κοινωνικές ομάδες.

Ειδικότερα για το χώρο της Δικαιοσύνης σε εξέλιξη βρίσκεται σχέδιο συγχώνευσης των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων, που δραστηριοποιούνται στο χώρο της αντιμετώπισης της παραβατικότητας ανηλίκων, με τις Υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής, θεσμό που απευθύνεται σε ενήλικους παραβάτες.

Μία τέτοια εξέλιξη εγείρει σημαντικά και πολυεπίπεδα ζητήματα (επιστημονικά, επαγγελματικά, νομικά κ.ά.) ενώ δημιουργεί πρωτοφανείς συνθήκες σε θεσμικό-διοικητικό επίπεδο αντίθετα με τα ισχύοντα στη συντριπτική πλειοψηφία των δυτικών συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης (επ' αυτού έχουν εκφράσει τη θέση τους, με δημόσια τοποθέτηση, προς τον υπουργό Δικαιοσύνης, Δ.&Α.Δ. τόσο η Ένωση Ελλήνων Εισαγγελέων όσο και ο «Συνήγορος του Πολίτη» (www.synigoros.gr/resources/epistolh-pros-yp-dikaiosynhs.pdf, www.synigoros.gr/resources/docs/deltio-typos-gia-tis-yphresies-epimelhtwn-anhlikwn.pdf).

Η επικείμενη αναδιάρθρωση ενέχει σοβαρούς, άμεσους και μελλοντικούς, κινδύνους μία και ουσιαστικά εντάσσει στο ίδιο πλαίσιο διαχείρισης- αντιμετώπισης τόσο τους ανήλικους όσο και τους ενήλικους παραβάτες.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων αποτελούν το μοναδικό, επιστημονικά εξειδικευμένο και νομοθετικά κατοχυρωμένο και με συνεχή παρουσία πενήντα και πλέον ετών, θεσμό στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης ανηλίκων.

Σε μία δε προοπτική οικονομικής ανάλυσης και προσέγγισης, στοιχείο που ιδιαίτερα τονίζεται αυτή τη περίοδο, από τις επικείμενες αλλαγές στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και τις Υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής το οικονομικό και υπηρεσιακό-διοικητικό όφελος είναι μηδαμινό (www.epimelitesanilikon.gr).

Αποτελεί επιστημονικό αξίωμα ότι η διατήρηση και ενίσχυση εξωδρυματικών θεσμών διαχείρισης του φαινομένου της εγκληματικότητας, καθώς και η εφαρμογή εναλλακτικών μορφών αντιμετώπισης της, έχει οικονομικά, αλλιά και κοινωνικά, πολύ χαμηλότερο κόστος από οποιοδήποτε κλειστό πλαίσιο.

Η επιδείνωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγήσει στην δραματική αλλαγή του επαγγελματικού-επιστημονικού χαρακτήρα και τη συρρίκνωση εξειδικευμένων κοινωνικών θεσμών σε τόσο μάλιστα ευαίσθητους χώρους όπως αυτόν της Δικαιοσύνης και ιδιαίτερα της πρόληψης και αντιμετώπισης της νεανικής παραβατικότητας η οποία όπως οι πρόσφατες έρευνες καταδεικνύουν βαίνει σημαντικά αυξανόμενη (www.unicef.gr/pdfw/children-in-Greece-2013.pdf & www.emcdda.europa.eu/...cfm/att_212374_EL_TDAT13001ELN.pdf). Αντίθετα στην τόσο δύσκολη συγκυρία που βρίσκεται η χώρα τέτοιου τύπου δομές θα πρέπει όχι μόνο να διατηρηθούν αυτούσιες αλλιά και να ενισχυθούν δεδομένου ότι αποτελούν, από το θεσμικό - υπηρεσιακό τους χαρακτήρα και τη φύση των υπηρεσιών που παρέχουν, ασπίδα κοινωνικής προστασίας ιδιαίτερα για τις κοινωνικά ευαίσθητες και ευάλωτες ομάδες που εξυπηρετούν και οι οποίες πλήττονται περισσότερο από τις δραματικές οικονομικές-κοινωνικές αλλαγές της τελευταίας τριετίας στη χώρα μας. Αν λάβει μάλιστα κανείς υπόψη την αποδεδειγμένη σχέση μεταξύ των οικονομικών-κοινωνικών κρίσεων και της αύξησης της κοινωνικής αποδιοργάνωσης, της ρήξης στην κοινωνική συνοχή και της συνακόλουθης αύξησης της εγκληματικότητας γίνεται εύκολα αντιληπτή η σημασία ύπαρξης εξειδικευμένων υπηρεσιών, όπως αυτών των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων, για την αναχαίτιση των επιπτώσεων, από τις σαρωτικές αλλαγές που συμβαίνουν στην κοινωνία μας, στην τόσο ευαίσθητη ομάδα των εφήβων-νέων. Η προστασία των θεσμών αποτελεί τόσο ατομικό όσο και συλλογικό μας καθήκον έτσι ώστε η οικονομική κρίση που αντιμετωπίζει η χώρα μας να μην οδηγήσει στη θεσμική καταρράκωση της ελληνικής πολιτείας και κοινωνίας, στη δραματική συρρίκνωση του όποιου κράτους πρόνοιας υπήρχε μέχρι πρότινος και τελικά να υποθηκεύσει το μέλλον των επερχόμενων γενεών.

Το Δ.Σ. του Σ.Ε.Δ.Α

ΕΠΑ ΣΠΑΡΤΗΣ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Η Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Σπάρτης ήταν μια από τις Εταιρείες που συμμετείχε στην υλοποίηση του προγράμματος της ΑΡΣΙΣ «Δραστηριότητες Μορφωτικού και Πολιτιστικού Χαρακτήρα Ανηλίκων Μεταναστών» που έλαβε χώρα στην Σπάρτη και στο οποίο συμμετείχαν 22 ανήλικοι και των δυο φύλων ηλικίας από 9-14 χρόνων.

Στόχος του προγράμματος ήταν η ομαλή ένταξη κι ενσωμάτωση ανηλίκων μεταναστών στην ελληνική κοινωνία.

Οι συναντήσεις της ομάδας έγιναν στο γραφείο του Σωματείου των ΑΜΕΑ Νομού Λακωνίας και περιελάμβαναν, πέρα από το παιχνίδι και τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, εκδηλώσεις μορφωτικού, πολιτιστικού κι εκπαιδευτικού χαρακτήρα.

Η συμμετοχή των ανηλίκων ήταν τακτική κι ενθουσιώδης.

Συντονίστριες του Προγράμματος ήταν η κοινωνική λειτουργός Λουίζα Αναστασοπούλου και η εκπαιδευτικός Αγγελική Σουρλή, οι οποίες λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, τις δυσκολίες και την διαφορετικότητα των ανηλίκων, προσάρμοσαν το πρόγραμμα στις ανάγκες της ομάδας, και το υλοποίησαν με απόλυτη επιτυχία και συνέπεια, ενθουσιάζοντας τα παιδιά που συμμετείχαν.

Οι σκέψεις ότι τέτοιες δράσεις ενδέχεται να συνεχιστούν, κρατούν πάντα το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΠΑ, της οποίας πρόεδρος είναι ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών Σπάρτης, σε επαγρύπνηση και, παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην λειτουργικότητα της από την έλλειψη μόνιμου προσωπικού, προσπαθούν, στηριζόμενοι στην εθελοντική προσφορά των μελών της, να εφαρμόζουν έστω και περιορισμένα τα προγράμματά της.

Με εθελοντική προσφορά ειδικών και περιορισμένο ωράριο, εξακολουθεί η ΕΠΑ Σπάρτης καθημερινά να προστατεύει τους ανήλικους που βρίσκονται σε ηθικό κίνδυνο, στηρίζοντας τις οικογένειες που έχουν την ανάγκη της μια και είναι η μόνη Δημόσια Υπηρεσία στην περιοχή μας που έχει τέτοιες αρμοδιότητες.

Με τις παρεμβάσεις της προσπαθεί να μειώσει τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα που τόσο η οικογένεια όσο και οι ανήλικοι αντιμετωπίζουν.

Το πρόγραμμα αυτό είναι η απόδειξη ότι η ΕΠΑ προσπαθεί να είναι πάντα χρήσιμη κι αποτελεσματική στο χώρο όπου δραστηριοποιείται.